

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 800

17. KOLOVOZA 2018. CIJENA 50 DINARA

■ Dužijanca
u znaku jubileja

SADRŽAJ

10

Književna večer Katoličkog društva *Ivan Antunović*

**U znaku poezije
Jakova Kopilovića**

12

Josip Dumendžić Meštar,
pučki pjesnik iz Bođana

**Zapisivanjem
sačuvati od zaborava**

21

Subotička premijera filma *Dužanica*
redatelja Branka Ištvančića

**Trajni dokument o
velikoj manifestaciji**

26

Ovi naši, somborski salaši (II.)

**Lugovo
(ili Lugumerci)**

31

HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta
gostovalo na smotri folkloru
u Posušju

**Susreti sa
sunarodnjacima
iz Hercegovine**

34

Blagdan sv. Lovre

**Proslavljen kirkbaj
u Sonti**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Kradljivci pamćenja

Središnja proslava *Dužijance* održana je prošloga vikenda u Subotici. *Dužijanca* ima veliki značaj za nacionalni identitet bačkih Hrvata. Oni građani Srbije koji ništa ne znaju ili znaju tek malo o *Dužijanci*, ako su pročitali tekst o toj manifestaciji, objavljen u beogradskom dnevnom listu *Politika*, nisu mogli saznati najvažnije. Nisu imali informaciju kako je to događaj koji čuva ljepotu običaja bunjevačkih Hrvata, a takvo »novinarstvo« propušta čak i da spomene, a kamoli naglasi, kako je suština *Dužijance* duhovno-religiozni događaj. Dio teksta u *Politici* ide ovako: »U nedjelju oko podneva defile je krenuo od katedrale Svete Marije Avilske, kroz centar grada do trga ispred Gradske kuće gdje se nalazila pozornica, improvizirani salaš na kojem domaćini čekaju goste«.

Dakle, ni slova nije napisano da je središnji program *Dužijance* započeo ispraćanjem bandaša i bandašice iz rimokatoličke crkve sv. Roka, te da je slijedilo euharistijsko slavlje u katedrali, a tek potom svečani mimohod do središnjeg gradskog trga. Čitateljima najstarijeg lista na Balkanu ostaje dojam nakon čitanja teksta da su se ljudi nekako »oko podneva« stvorili ispred katedrale svete »Marije« Avilske, na hopa-la – ćiribu-ćiriba način, pa su onda defilirali. A mogla je dopisnica tog lista u nekoj knjizi pročitati kako se katedrala zove, a zove se katedrala sv. Terezije Avilske, čiji se lik nalazi i na subotičkom gradskom grbu. A mogla se »novinarka« i raspitati, onako usmeno, usput, za naziv katedrale. Subotičani bi joj rekli za katedralu koja je u narodu poznata i kao Velika crkva: »Ta rimokatolička crkva posvećena je svetoy Tereziji Avilskoj, zaštitnici Subotice.« A »novinarki« je promaklo i da napiše koji su domaćini dočekali goste. Srbi, Argentinci, Francuzi?

A kako je nastao ovaj narodni običaj ovdašnjih Hrvata? Kako možemo čitati iznutra ovaj društveni događaj? Vratimo se bar na trenutak u prošlost, jer živimo u vremenu kada se malo drži do ljudskog pamćenja, u vremenu sterilne trenutačnosti koja se ničega ne sjeća. U vremenu kada se svijet poima kao instant juhica iz vrećice, koja se skuha za deset minuta i još brže pojede. O tome svjedoči i tekst spomenute »novinarke«. I pomislimo – bilo bi nam užasno bez pamćenja, pomoću putokaza sjećanja koji nas upućuju na odgonetanje nas samih, ali i na propitivanje kamo stremimo.

Obiteljske dužijance nastale u Subotičkom kraju bile su svečanosti koje su održavane nakon završene žetve. Ova svečanost se održavala na bunjevačkim salašima, u sada već davnim godinama druge polovice 19. stoljeća, sve do sredine 20. stoljeća, kada se žito ručno kosilo, a svečanost su organizirali domaćini za žeteoce. Što je bila suština *Obiteljskih dužijanci*? Jednostavno i precizno rečeno – odnos i komunikacija čovjeka s Bogom. A kako to? Tako što se u činu proslave završetka žetve na bunjevačkim salašima u subotičkom kraju posebno izražavala zahvalnost Bogu na rodu žita. Također, u osnovi ove svečanosti bilo je i jest – poštovanje čovjekovog rada koji se ulaže od sjetve do žetve, dok se ne dođe do pšenice za novi kruh, te ističe plemenitost koja je utkana u ovaj običaj, a koja se ogleda u tome što je domaćin podijelio radost zbog uspješno obavljenog posla žetve i s obitelji i sa žeteocima. U pitanju je zajednička radost. Zadovoljno protrljati dlan o dlan nakon teškog posla, proveseliti se i zahvaliti Bogu. Čini se jednostavnim? E pa nije. To je kultura i uljudba koja se stvara godinama i godinama. Tako je iz svečanog čina *Obiteljske Dužijance*, izrasla prva javna svetkovina *Dužijance*, koja je održana 1911. godine, u crkvi svetog Roke u Subotici, čiji je nositelj bio župnik **Blaško Rajić**.

Stižemo i do dobrog starog pitanja: kako poštovati tradiciju, a ne zapasti u tradicionalizam? Odgovor je jednostavan: *Dužijanca* nikada nije bila imitacija prošlosti, nego predstavljanje stvaralačkog načina života. Bunjevački Hrvati, poljodjelci, uzdizali su iskustva svakodnevnice na višu značajniju razinu, nama iščitljivu i kroz davnjašnji običaj *Dužijance*, kao krune duhovne snage tih ljudi.

Svake godine se nove proslave *Dužijance* upisuju na naše svečane košulje sjećanja. Ne dozvolite nikome da vam krade vaš memento.

Zvonko Sarić

Priopćenje Podružnice DSHV-a glede nekih dezinformacija koje su objavili pojedini mediji na hrvatskom

Ovim putem nedvosmisleno demantiramo kao netočnu informaciju koju su objavili pojedini mediji na hrvatskom jeziku u svezi sjednice Odbora subotičke Podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, održane 7. kolovoza ove godine. Naime, *Hrvatske novine* Hrvatske nezavisne liste su na svojoj facebook stranici (kao i na svojoj internetskoj stranici), objavile tekst pod naslovom »Subotička podružnica DSHV-a izglasovala dr. sc. Slavena Bačića za nositelja liste na izborima za Hrvatsko

nacionalno vijeće«, a UN Cro-Info je na svojoj facebook stranici objavio tekst u kojem stoji kako je »donijeta jednoglasna odluka da se Vijeću Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini predloži da Slaven Bačić bude nositelj izborne liste koju će podržati DSHV na izborima za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća«.

U vezi s tim dužni smo priopćiti kako na spomenutoj sjednici nije bilo rasprave o nositelju izborne liste DSHV-a, pa nije mogla biti donesena nikakva odluka niti je moglo biti nešto izglasovano. Ističemo kako prema Statutu DSHV-a takve odluke nisu u nadležnosti Odbora podružnica. Na sjednici subotičke Podružnice bilo je riječi o zamolbi **Slavena Bačića** koju je uputio Vijeću DSHV-a, a u usvojenom zaključku dana je načelna podrška, dok će odluku donijeti jedino mjerodavno tijelo za odlučivanje u DSHV-u – Vijeće, i to na prvoj narednoj sjednici.

Apeliramo na medije da ne donose poluprovjerene i poluistinite informacije koje unose zabunu u prostoru javnosti, što nije profesionalno načelo sredstava društvenoga priopćavanja.

Subotička podružnica DSHV-a
Mirko Ostrogonac, v. r.
Subotica, 9. 8. 2018.

bio slučaj do sada. Zato pozivam i Hrvate i Mađare i pripadnike svih ostalih nacionalnih manjina koji žive kako u Šidu, tako i na teritoriju cijele Vojvodine i Srbije da to svoje pravo iskoriste. Na nama je da uradimo sve kako bi se svi oni osjećali isto kao i većinski narod. Nikakve razlike između nas nema i svi imamo jednaku šansu za bolju budućnost«, kazao je Vučić.

Među ostalim, izjavio je novinarima da se zalaže za razgraničenje s Albancima, a da rješenje za Kosovo treba biti sveobuhvatno a ne jednosmjerno i uprošćeno. Poručio je da nikakvih izbora niti referenduma neće biti 4. studenog, kako to prognoziraju, kako je rekao, pojedinci iz oporbe.

S. D.

U Golubiću o srpsko-hrvatskim odnosima

Međunarodni znanstveni skup u Golubiću ove će godine biti održan jedanaesti puta od 20. do 25. kolovoza, najavili su organizatori iz Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novog Sada i Udruge za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića, a objavio portal *Autonomija*.

Tema ovogodišnjeg skupa su srpsko-hrvatski odnosi od stvaranja Jugoslavije do danas (1918. – 2018.), a glavna sesija skupa, na kojoj će sudjelovati znanstvenici iz regije i predstavnici manjinskih političkih stranaka iz Hrvatske i Srbije, bit će održana 23. kolovoza. Bit će riječi i o dominantnim državnim narativima i kulturi sjećanja u Srbiji i Hrvatskoj, a tema će biti i gospodarski oporavak ruralnih povratničkih sredina.

Direktor Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje **Darko Gavrilović** je rekao za *Autonomiju* da je sto godina srpsko-hrvatskih odnosa isto kao »sto godina samoće u srcu mržnje dva naroda«.

»Tek povremeni dobri odnosi obasjavali su svjetlost razuma koji je upozoravao da sve dok nas vode ostrašćeni, samoživi, društveno i državno nesposobni političari ne možemo odnose Srba i Hrvata nazvati dobrima. Dominantni državni narativi kojima obje države izbjeljuju svoju prošlost tako da suradnici okupatora dobijaju nevin imidž, da su za sve nevolje u prošlosti krivci s druge strane granice i dalje nabacuju težak talog zla u svijet kulture sjećanja«, kazao je Gavrilović.

H. R.

Podrška nacionalnim manjinama

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** posjetio je 9. kolovoza Šid i tvornicu za preradu mesa *Srem*, kojoj su, zahvaljući novom Sporazumu o slobodnoj trgovini s Turskom, otvorena vrata za tamošnje tržište. Tom prilikom je, među ostalim, odgovarajući na pitanja medija, pozvao sve pripadnike nacionalnih manjina da izađu na predstojeće izbore za članove nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, koji se održavaju u studenom.

»Pozivam sve pripadnike nacionalnih manjina u našoj zemlji da iskoriste tu priliku i da preko vijeća kreiraju svoju politiku. Država će pomoći u svemu što bude mogla, a i više nego što je to

Dužijanica u Zagrebu

Ove godine, prvi puta, *Dužijanica* će biti održana i u Zagrebu. S obzirom na to da se ove godine obilježavaju tri važna jubileja, želja organizatora, UBH-a *Dužijanica*, je bila da se *Dužijanica* prikaže i u glavnome gradu Hrvatske. U folklornom dijelu programa nastupit će društva iz Subotice, Tavankuta, Srijemske Mitrovice, Sonte, Bača, Monoštor, Plavne, Vajske i Berega, te tamburaški sastav *Ruže*. Svi oni sudjelovat će i u nedjelju u svečanoj povorci od zagrebačke katedrale do Trga bana Josipa Jelačića. Kako je rekao direktor UBH-a *Dužijanica* **Marinko Piuković** u Zagrebu će sudjelovati oko 300 ljudi, a gostovat će i pjevanje

OTVORENO PISMO

Tomislavu Žigmanovu, predsjedniku Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini

Poštovani predsjedniče Žigmanov,

Prisiljen sam obratiti Vam se javno budući da u posljednjih nekoliko mjeseci svojim *predizbornim nečinjenjem i manipuliranjem informacijama dovodite u pitanje ne samo smisao institucija DSHV-a, već i samo postojanje HNV-a, a preko toga se i igrate sudbinom hrvatske zajednice.*

Još prije dva i pol mjeseca upozorio sam Vas da je krajnje vrijeme da DSHV počne pripreme za izbore za HNV, no jedini je rezultat bio jedan besplodan neformalni sastanak s još nekoliko članova stranke. Kako su se Vaše aktivnosti i dalje svodile na osobnu medijsku promociju, 13. srpnja 2018. predao sam zamolbu Vijeću DSHV-a da me podrži kao nositelja izborne liste, vjerujući da će to potaknuti predizborne aktivnosti i otvaranje procesa demokratskih rasprava u stranačkim institucijama u svezi predstojećih izbora.

Međutim, umjesto toga, *o mojoj kandidaturi niste upoznali nijedno stranačko tijelo a kamoli pokrenuli bilo kakvu demokratsku diskusiju o tome*, a na sastanku Predsjedništva stranke 30. srpnja, na kojem ste inače čak i *dovodili u pitanje smisao izlaska na izbore za HNV (!)*, tek ste na upit pojedinih članova Predsjedništva (koji su svi i članovi Vijeća DSHV-a) nevoljno priznali da sam uputio Vijeću stranke zamolbu za potporu, ali o njoj niste htjeli raspravljati niti ih upoznati sa sadržajem, govoreći da je to nebitno. Vjerojatno najznačajnija aktivnost koju ste poslije toga poduzeli bila je da *preko trećih osoba tražite da povučem kandidaturu »u interesu jedinstva zajednice«*!

Kako ste se očigledno odlučili na skrivanje informacija pred stranačkim tijelima, osobno sam otišao na sjednicu Odbora subotičke podružnice DSHV-a 7. kolovoza, da bih, na kraju točke

dnevnog reda o tijeku priprema za izbore, upozorio članove na ozbiljnost situacije po našu zajednicu zbog predizbornog nečinjenja te ih osobno upoznao sa svojom zamolbom, koju sam svima predao na početku sastanka. Nakon kraće rasprave, pristupilo se glasovanju, te je predsjednik podružnice Mirko Ostrogonac konstatirao da je jednoglasno donesen zaključak da Odbor subotičke podružnice načelno podržava kandidaturu Slavena Bačića, kao nositelja liste za izbore HNV-a, i uputi ga Vijeću stranke.

Poslije toga, *iz faze skrivanja informacija prešlo se u fazu otvorenog iznošenja neistina*, kada je pod imenom Mirka Ostrogonca i bez njegova potpisa (umjesto toga v. r.) iz DSHV-a medijima upućen demanti da se na sjednici Odbora podružnice nije raspravljalo o nositelju liste DSHV-a, niti je što izglasovano. U to možda može povjerovati netko tko nije bio na sjednici Odbora Podružnice, ali se pitam jeste li i Vi u stanju *deziluzije* u to povjerovali ili ste odlučili svjesno *lagati javnost*?

Izbori samo što nisu raspisani, a i dalje niste zakazali sjednicu Vijeća DSHV-a. Ostaje pitanje je li nečinjenjem i manipulacijama pokušavate postići kadrovska rješenja koja nemaju uporište među stranačkim članstvom, kako biste u svojim rukama preko lojalnih osoba *koncentrirali vlast, moć i novac u hrvatskoj zajednici* ili radi istog cilja *želite sebi dodati još jednu funkciju uz formalna zamrzavanja drugih funkcija koje već obnašate* na koje biste postavili sebi lojalne? Ako sam kojim slučajem u pravu, bilo što od ovoga bilo bi pogubno za budućnost hrvatske zajednice!

Subotica, 13. kolovoza 2108.
dr. sc. Slaven Bačić

pod misom predvoditi Katedralni zbor *Albe Vidaković*, bandaši i bandašice koji su prethodnih godina imali ovu titulu i ovogodišnji bandaši i bandašice iz Subotice, Sombora i okolice, kao i njihovi pratioci.

Organizator *Dužijance* u Zagrebu je UBH *Dužijanca* u suorganizaciji s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Pokrovitelji su Ministarstvo kulture Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a potporu su dali Grad Zagreb, Zagrebačka

županija, Turistička zajednica grada Zagreba, Kulturno-informativni centar, Studentski centar u Zagrebu, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatska elektroprivreda koja je generalni sponzor ove manifestacije. Misno slavlje iz zagrebačke katedrale izravno će prenositi Hrvatska radiotelevizija na svome prvome programu s početkom u 10 sati. Mimohod i predaja kruha će se moći pratiti na programu HRT4.

Program je sljedeći:

17. kolovoza

19 sati – projekcija dokumentarnog filma *Dužijanca*, Kino dvorana Muzeja suvremene umjetnosti (Zagreb)

18. kolovoza

12 sati – Otvorenje izložbe *Bunjevačko veliko ruvo*, Etnografski muzej

20 sati – Tamburaška i folklorna večer, Trg bana Jelačića

19. kolovoza

10 sati – Sveta misa zahvalnica, Zagrebačka katedrala

11.30 sati – Svečani mimohod sudionika manifestacije

12-13 sati – Predaja kruha i kulturno-umjetnički program, Trg bana Jelačića

Ž. V.

Godina jubileja

*»Dužijanica čuva dragocjenu nit prošlosti, običaja i tradicije i plete ih s vremenima te ostavlja to tkanje kao zalog za budućnost«, rekao je Mihály Nyilas * Ove godine Dužijanica obilježava 50 godina od prve manifestacije Takmičenje risara, 50 godina takozvane gradske Dužijance i 25 godina od ujedinjena gradske i crkvene Dužijance*

Središnja proslava *Dužijance* 2018. godine održana je u nedjelju, 12. kolovoza, a kako nalaže stoljetna tradicija, započela je u crkvi sv. Roka u Subotici koja je kolijevka *Dužijance*, gdje je još 1911. godine prvi puta slavljena. Svečani blagoslov ovogodišnjem bandašu **Marku Križanoviću** i bandašici **Mariji Piuković**, kao i svima nazočnima podijelio je mons. dr. **Andrija Anišić**, župnik spomenute župe i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*. Uslijedila je povorka do subotičke katedrale sv. Terezije Avilske gdje je održano svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio subotički biskup mons. dr. **Ivan Pénzes** uz koncelebraciju katedralnog župnika mons. **Stjepana Beretića** i svećenike Subotičke biskupije, đakone i bogoslove. U svečanoj procesiji u crkvu su ušli, pored predvoditelja žetvenih svečanosti, i bandaši i bandašice iz okolnih mjesta koji su također prinijeli svoje krune, te mali bandaš **Marijan Rukavina** i mala bandašica **Kristina Šarčević**.

Zahvala za kruh

Ove godine obilježava se 50 godina od prve manifestacije *Takmičenje risara*, 50 godina takozvane gradske *Dužijance* i 25 godina od ujedinjena gradske i crkvene *Dužijance*.

Na početku misnoga slavlja biskup Pénzes je izrazio radost i zahvalnost za sve ovogodišnje jubileje, a napose je istaknuo radost za 25 godina

Dužijance koja je objedinila vjersko-crkvenu i svjetovno-gradsku proslavu. Istaknuo je kako je to znak zajedništva i suživota u vjeri i kulturi grada i katolika na ovome prostoru. Ujedno se zahvalio onima koji su uložili veliki trud i umijeće da se *Dužijanica* održi sve ove godine i podigne na razinu na kojoj se danas slavi.

U prigodnoj homiliji biskup je među ostalim rekao:

»Slaveći *Dužijancu* Bogu zahvaljujemo za pšenicu, za kruh naš svagdanji kojim krijepimo svoja tijela. Taj kruh nam je veliki blagoslov. Možda nam svijest o milijunima gladnih suvremenika

može biti dobrim poticajem da bolje cijenimo kruh koji je iz dana u dan na našim stolovima. U komadima kruha važno je prepoznati Božju naklonost kao i ljubav bližnjih, bez kojih tog kruha ne bi bilo. Kruh nas povezuje i s Bogom i s bližnjima, te nas upućuje jedne na druge. Prije 25 godina nisu bila nimalo laka vremena. Zalažanjem mnogih plemenitih ljudi proslava *Dužijance* je spojena u jedno. Već četvrt stoljeća raste plod toga zjedništva. Time su nas zadužili svi koji su tijekom ovoga vremena radili na očuvanju i rastu toga jedinstva. Hvala Bogu za sve njih i plod njihovog rada. Veliki je to dar kako Crkvi, a tako i cijelom našem društvu. Na nama je da idemo dalje, da nastavimo, ne samo očuvati, nego i sudjelovati u izgradnji ovoga vjersko-kulturnog nasljeđa, kako bi to bio putokaz novim naraštajima. Uvjeren sam da u tome možemo uspjeti samo ukoliko smo vođeni pravim motivima i ukoliko sve prepustimo Bogu. Nema ljudskog napretka bez Boga«, riječi su mons. Pénzesa.

jest da je ris gotov i dao mu vijenac ispleten od žita, domaćin je poljubio vlaču u vijencu i polio ga vinom, a domaćica je bandaša i bandašicu kao i sve nazočne pošćkropila vodom i posula mekinjama, »da bi i dogodine žito bilo čisto k'o voda i da ga ima *tušta* k'o mekinja«.

Prije samog uručenja kruha, nazoćnima se obratio dopredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine-nacionalne zajednice **Mihály Nyilas** koji je izrazio radost što može biti na *Dužijanci*, osobito kada se obilježavaju spomenuti jubileji *Dužijance* koja kao svetkovina postoji više od stoljeća i svjedoćanstvo je starih obićaja ųetve.

»Nagrada za uspješno obavljene posao simbolićno predstavljena u vijencu od novog ųita bila je jamstvo za osigurani kruh svagdašnjeg. *Dužijanca* je svojevrstni spoj molitve, zahvale Bogu i pohvale ćovjeku za njegov rad. Spoj obićaja i kulturnih vrijednosti. Danas se slavi kao znaćajna kulturno-stvaralaćka i duhovno-religijska manifestacija. *Dužijanca* ćuva dragocjenu nit prošlosti, obićaja i tradicije i plete ih s vremenima te ostavlja to tkanje kao zalog za budućnost. Njegovanje nacionalne

Povorka i predaja kruha

Nakon misnog slavlja u svećanom mimohodu kroz grad sudionici *Dužijance* uputili su se prema središnjem gradskom trgu. Povorku je predvodio barjaktar, konjanik s barjakom *Dužijance*, a iza njega nizali su se konjanici, velika pletena ųitna kruna, veliki klas, koji su simboli *Dužijance*, najmlađi sudionici povorke, djeća, kraljice, risari, radni dio povorke, kulturno-umjetnićka drušćva, seoski bandaši i bandašice, pratioci bandaša i bandašice, te središnje lićnosti, bandaš i bandašica u pratnji konjanika. Pristigavši na trg na improviziranom salašu goste u doćekali domaćini salaša **Dajana i Davor ųimić**, te u ulozi majke i dide **Ruųica ųimić i Vlatko Vidaković**, te djeća **Lana ųimić i Barbara Piuković**. Kada je bandaš Marko Kriųanović domaćinu donio radosnu vi-

Bandašica i bandaš s pratićcima

Kruna Dužijance 2018.

Već više od desetljeća **Jozefina Skenderović**, poznata slarmarka, izrađuje *krunu* za Dužijancu. Ovogodišnja kruna posvećena je zlatnom jubileju Subotičke biskupije, te se na njoj nalazi broj 50, subotička katedrala s biskupskom mitrom i štapom, (biskup također obilježava 50 godina svećeništva), dok su sa strana zaštitnici katedrale, s lijeve sv. Pavao, a s desne Srce Marijino. Svugdje oko je žitno vlačje.

.....

kulture i stvaralaštva veoma je važno i zato su ovakve manifestacije bitne jer doprinose bogatstvu različitosti u Vojvodini», kazao je Nyilas.

Bandašica Marija Piuković uručila je kruh gradonačelniku Subotice **Bogdanu Labanu** koji ga je pokazao na sve četiri strane svijeta, te se obratio riječima:

Nagrađeni aranžeri izloga

»Na samom početku dopustit ćete mi da istaknem zajedništvo i ponos kao norme koje predstavljaju temeljnu vrijednost za sve njene građane. *Dužijanica* je više od manifestacije, ona je put i način za upoznavanje identiteta Subotice, njenog duha i suštine, predstavlja ponos i dom svih njenih građana. Subotica je zajednički imenitelj svih čestitih, marljivih i posvećenih ljudi. Subotica je mjesto u kojem ne ističemo različitosti, nego njegujemo posebnosti. To predstavlja našu polugu zajedništva. Našu potrebu i želju da se razvijamo poštujući jedni druge. Subotica se može podići da nalik na klas žita, u sebi čuva identitete svih njenih građana, bez obzira na vjeroispovijest i nacionalnu pripadnost. Marljivost, posvećenost i predanost koju su organizatori *Dužijance* pokazali kroz niz zasebnih događaja, spojenih u jednu cjelinu šalju poruku privrženosti. *Dužijanica* je jedan od brenodova našega grada. Obvezan sam naglasiti da samo ako poštujemo unikatnost možemo iskreno biti povezani i graditi Suboticu kojom ćemo se ponositi te koja će biti sretni dom budućim generacijama», kazao je Bogdan Laban.

Nakon govora gradonačelnika gosti i domaćini salaša su nadržavili vinom, a svi oni koji su htjeli zaigrali su kolo na gradskom trgu.

U predvečerje su bandaš i bandašica skupa s predsjedništvom UBH *Dužijanica*, koja je organizator i ovogodišnje *Dužijance*, posjetili grob **Blaška Rajića**, svećenika i župnika koji je objedinio sve *dužijance* u jednu. Tradicionalno bandašicino kolo održano je u večernjim satima također na gradskom trgu u Subotici.

Svečana Večernja, Risarska i folklorna večer

Večer prije, 11. kolovoza, svečana večernja molitva održana je u katedrali-bazilici, a predvodio ju je katedralni župnik, mons. Stjepan Beretić u nazočnosti subotičkog biskupa mons. Pénze-sa. Pjevanje tijekom večernje molitve i središnjeg euharistijskog slavlja u nedjelju predvodio je Katedralni zbor *Albe Vidaković*, pod ravnanjem katedralnog zborovođe i orguljaša **Miroslava Stantića**, a za orguljama je bio gost – orguljaš **Alen Kopunović Legetin**.

Propovijed kao uvod u središnje slavlje *Dužijance* održao je katedralni župnik mons. Beretić, koji je odmah na početku podsjetio na jubileje *Dužijance*, ali i na zlatni jubilej Subotičke biskupije, te 50. obljetnicu svećeništva biskupa Ivana.

»Sve nas je manje, ali svijetla *Dužijanica* traje do danas. Zahvaljujemo Bogu i za to jedinstvo. Ni prisutnost zla ne može umanjiti našu zahvalnost. Zlo nam se čini većim od života. Požari gutaju šume, ljetinu, kuće... Ratovi i terorizam haraju po svijetu. U potresima umiru stotine ljudi. Koliko je u nebo vapijućih u svijetu? Kako do radnog mjesta? Kako do lijeka? Kako se školovati kad se nema? U brizi su i oni koji su požnjeli i pitaju se hoće li biti dostojno nagrađeni? *Dužijanica* je svake godine i *šaka suza i vrića smija*. Suzama su zalijevane naše njive od sjetve do žetve. Molitvama je zaliveno svako zrno pšenice! Bog je najbolji slušatelj. Ne treba ni vikati ni plakati glasno. On čuje i najtišu molitvu. *Dužijanica* je i nakon slabe žetve dragost, *vrića smija*. Ponosan risar se raduje svakome zrnu. *Dužijanica* je puna emocija. Zato nam treba i tamburica i pjesma i kolo i *lipa* mladost. Svemoćni nam je darovao zemlju, a zemlja rod svoj. I

Ansambel Biseri

ova nas *Dužijanca* zove da u duši uvijek nosimo privrženost toj božanskoj stvarnosti, jer zlo nije posljednja stvar u svijetu. Tu je ljubav. Bog ima veliko povjerenje u čovjeka. Gospodin je izabrao i naše nane. One rodiše i na noge postaviše nove radnike u svijetu. Izabrao je Gospodin i svećenika Blaška. Bog je izabrao đake, studente i radnike, da učenjem i radom donose rod koji ostaje. Bog blagoslovio marljive i dobre ljude koji organiziraju *Dužijancu*», kazao je mons. Beretić.

Nakon svečane Večernje risari i risaruše, te folklorci HKC-a *Bunjevačko kolo* položili su vijence od žita na spomenik risaru i na bistu Blaška Rajića koji se nalaze u parku ispred Gradske kuće. U večernjim satima na glavnom gradskom trgu u Subotici održana je Skupština risara. Risari s ovogodišnje manifestacije *Takmičenje risara* upriličili su scenski prikaz običaja pogodbe risara s gazdom. Nakon uspješnog dogovora uslijedila je folklorna večer na kojoj su nastupila kulturno-umjetnička društva iz zemlje i inozemstva. OKUD *Mladost* iz Subotice, KUD *Stevan Mokranjac* iz Kaća, HKD *Pomurje* iz Lendave (Slovenija), KUU *Zvona Zagore* Mirlović Zagora (Šibensko-kninska županija, HR), MKC *Népkör* i HKC *Bunjevačko kolo* Subotica. Spomenuta društva su sudjelovala i u nedjelju u svečanoj povorci, kada su im se pridružila i druga kulturno-umjetnička društva i udruge.

Tamburica i mladost

Tamburaška večer održana je u petak, 10. kolovoza, a kako joj i dolikuje tijekom večeri smjenjivali su se tamburaški sastavi i ansambli, te Subotičanima osigurali tri i pol sata kulturnog programa. Okupljenim građanima bandaša i bandašicu predstavio je katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, a iste večeri uručene su i nagrade najboljim aranžerima izloga, koji su proglašeni dan ranije na *Književnoj večeri*.

Tijekom večeri nastupili su sljedeći sastavi: *Amajlija, Tamburaška duša, Ruže, Uspomena, Hajo i Biseri*, te je nekoliko pjesama otpjevao i bandaš Marko Križanović uz pratnju ansambla *Hajo*. Subotički tamburaški orkestar priredio je kratki koncert, te su članovi ovoga orkestra izveli nekoliko instrumentalnih, a s njima su nastupili i vokalni solisti **Bojan Bukvić, Lucija Vukov, Marija Kovač, Tomislav Vukov i Ante Crnković**. Orkestrom je ravnala **Marijana Marki**.

Petak je večer i izbora najljepših pratioca bandaša i bandašice, a među 13 kandidata izabrani su: za treću pratilju **Kristina Matković**, a njen pratilac **Vladimir Bunford**, drugo mjesto pripalo je **Katarini Piuković** i **Dominiku Skenderoviću**. Titula prvih pratioca bandaša i bandašice *Dužijance* 2018. godine pripala je **Matei Milojević** i **Danijelu Kujundžiću**. Oni su u nedjelju obnašali svoju ulogu pratioca, kako na samoj misi, tako i u mimohodu kroz grad.

Među gostima *Dužijance* bili su predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, Grada Zagreba, Osječko-baranjske županije, Turističke zajednice Grada Županje, Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, AP Vojvodine, Grada Subotice, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, te predstavnici Katoličke Crkve i hrvatskih udruga kulture.

Ž. V.

FOTO: Zoran Vukmanov Šimokov i Ivan Horvat

OKUD *Mladost* Subotica

KUD *Stevan Mokranjac* Kać

KUU *Zvona Zagore* Hrvatska

Tijekom središnje proslave *Dužijance* 2018. svaku večer (petak, subota, nedjelja) okupilo se po nekoliko stotina posjetitelja koji su pratili program na glavnom gradskom trgu u Subotici. U nedjelju je lijepi broj Subotičana izašao na ulice, te je duž cijeloga puta, od katedrale do trga pratio svečani mimohod. Osim Subotičana, *Dužijancu* su došli vidjeti i gosti iz Hrvatske i Mađarske.

Književna večer Katoličkog društva *Ivan Antunović*

U znaku poezije Jakova Kopilovića

Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* tradicionalno se održava u četvrtak uoči središnje proslave subotičke *Dužijance*. Tako je bilo i ove godine. Održana u četvrtak, 9. kolovoza, u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, Književna večer imala je za temu život i djelo subotičkog pjesnika **Jakova Kopilovića**, čija se 100. obljetnica rođenja obilježava ove godine.

Na početku večeri brojne posjetitelje, a osobito nazočne nasljednike Jakova Kopilovića, pozdravio je vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, predsjednik KD-a *Ivan Antunović*, kazavši kako je *Dužijanac* važan dio identiteta bačkih Hrvata. On je naglasio značaj *Dužijance*, ne samo kao običaja, istaknuvši njenu vjersku dimenziju zahvalnosti Bogu.

Zavičaj kao nadahnuće

O životu i poeziji Jakova Kopilovića govorila je **Katarina Čeliković**, pročelnica Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović*. U svome izlaganju Čeli-

ković je predstavila životni put Jakova Kopilovića, isprepleten brojnim nedaćama, unatoč kojima je ovaj pjesnik nadahnuto i neumorno stvarao. Ona je ukazala na brojnost i značaj njegovih pjesama, kao i na osobine njegove poezije koja je neraskidivo vezana uz njegov život. U izlaganju se moglo čuti kako je Kopilovićev život ključ za razumijevanje njegove poezije nadahnute rodnom bačkom ravnicom, ljepotom pejzaža i Suboticom. Jakov Kopilović je iza sebe ostavio oko dvadeset knjiga pjesama, a preveden je na mađarski, talijanski i engleski jezik. Čeliković je kazala kako Kopilović »najljepši ukras bačke ravnice vidi u nepreglednim zlatnim klasovima«, poput pjesnika **Alekse Kokića**, **Ante Sekulića** i **Ante Jakšića**. Kopilovićevu poeziju ovom su prigodom kazivali recitatori **Katarina Piuković** i **Tomislav Huska**.

Nagrade Društva

Tijekom večeri vlč. dr. Ivica Ivanković Radak uručio je nagrade *Ivan Antunović* za iznimne zaslu-ge u njegovanju i očuvanju

kulture, povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te promicanju kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo. Svake godine Društvo dodjeljuje ovu nagradu u tri kategorije: zaslužnom pojedincu, udruzi i brojnoj obitelji. **Marija Vukov** iz Subotica dobitnica je nagrade koja se dodjeljuje pojedincu. Kao obrazloženje nagrade navedeno je kako je »ovo priznanje ujedno priznanje svim majkama i *majkama*, koje svoju dicu, unučad i prauučad podučavaju izradi božićnjaka, pružajući tako svojim mlađima da dožive nenadomjestivu radost pripreve za Božić, koja se samo uz mise zornice i božićnjak može doživjeti«.

Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu **Vladimir Nazor** iz Sombora i glasilu ova društva **Miroljub** prigodom 20. obljetnice naklade dodijeljena je nagrada kao zaslužnoj udruzi. **Miroljub** je pokrenut 1998. godine. List izlazi četiri puta godišnje, a do danas je izašlo preko 80 brojeva. Nagradu je primio urednik lista **Alojzije Firanj**.

Nagrada za obitelj

Nagrada za brojnu obitelj pripala je obitelji **Tomislava i Željke Vukov** iz katedralne župe sv. Terezije Avilske iz Subotice. Tomislav i Željka imaju četvero djece, a cijela obitelj aktivna je u svim događanjima svoje župe, kao i na društvenim i kulturnim događanjima, osobito u *Dužijanci*. U ime dobitnika nagrade obratila se Željka Vukov, iskazavši zahvalnost Bogu za svoju obitelj i, u ime svih nagrađenih, Katoličkom društvu **Ivan Antunović**, koje je prepoznalo i odabralo ovogodišnje dobitnike nagrade.

Na Književnoj večeri pročitana su i imena dobitnika nagrada za najbolje izloge s temom *Dužijance*, a nagrade su dodijeljene u petak tijekom Tamburaške večeri na centralnom gradskom trgu. Prvo mjesto pripalo je **Ivanu Stipiću, Heleni Štrbo, Vesni Čović i Ivanki Čović** za izlog u *Školskoj knjizi*, drugo mjesto obitelji **Slavice i Franje Skenderovića** za izlog aranžiran u butiku *Veruška*, a treće mjesto **Marini Ivanković Radaković i Emini Kujundžić** za izlog u butiku *Mondo*. Zbor *Collegium musicum catholicum* pod ravnanjem **Miroslava Stantića** uljepšao je večer izvođenjem dviju skladbi **Milana Asića**, a na tekstove Jakova Kopilovića.

Tekst: Klara Dulić /

Foto: Zoran Vukmanov Šimokov

■ Dobitnici nagrada *Ivan Antunović*

■ Recitatori Tomislav Huska i Katarina Piuković

■ Collegium musicum catholicum

Josip Dumendžić Meštar, pučki pjesnik iz Bođana

Zapisivanjem sačuvati od zaborava

Intervju vodila: Ivana Petrekanić Sič

Piše pjesme više od pola stoljeća. Do sada ih je objavljeno ili čeka na objavljivanje ukupno oko 400. Objavljivao ih je u listu *Borovo*, katoličkom mjesečniku *Zvonik*, kalendaru *Subotička Danica*, tjedniku *Hrvatska riječ*, somborskom listu *Miloljub*, časopisu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Nova riječ*, Glasniku Pučke kasine 1878., zbirkama poezije *Lira naiva*, zbornicima rešetaračke poezije, zbirkama poezije *Pučkih pisaca Slavonije, Baranje i Srijema*, u zbirci pjesama *Pučkih pjesnika – Zapolje, Šokačkoj čitanci* u Osijeku, u časopisu *Kolo* Matice hrvatske za književnost, umjetnost i kulturu u Zagrebu, a uvršten je i u antologiju poezije pjesnika nacionalnih manjina i etničkih zajednica u Srbiji *Trajinik*.

U nakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* 2001. godine tiskana mu je prva samostalna zbirka pjesama *Šokačke radosti i tuge. Hrvatska čitaonica Subotica* tiskala mu je knjigu poezije za djecu *Čudan ovaj bili svijet*, a u Vinkovcima mu je 2016. godine tiskana knjiga poezije *Svitanje ri(je)či*. Koautor je dviju zbirki pjesama Grada Vukovara *Četvrta smjena i Krijesnice*. Redovito sudjeluje na svim pokrajinskim susretima hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva*. Pjesme su mu nagrađivane u Subotici, Sontu i Vinkovcima, a nekoliko ih je i uglazbljeno. Piše na hrvatskom standardnom jeziku i šokačkoj ikavici. Suradnik je u izradi *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

Sve navedeno više je nego dovoljan razlog da na stranicama ovog tjednika ostane zabilježen razgovor s jednim od najaktivnijih hrvatskih pučkih pjesnika u Vojvodini, Bođancem **Josipom Dumendžićem Meštrom**.

Pisanjem pjesama počeli ste sa 16 godina. Kako je nastala prva?

Dok sam pohađao Klasičnu gimnaziju *Paulinum*, u prve dvije godine, u povodu sv. Nikole izvodili smo igrokaz, i tada se došlo na ideju da se za ovaj blagdan, čijoj je proslavi prisustvovao biskup **Matija Zvekanović**, treba napisati pjesma. Tada sam napisao jednu šaljivog sadržaja koja je potom, na prijedlog vjeroučitelja, i uglazbljena. Nakon te prve pjesme, svidjelo mi se to, jer sam osim proze volio čitati i poeziju. S tim da su sve moje pjesme, u tim počecima, bile šaljive. Prvu ozbiljnu pjesmu posvetio sam mom kolegi koji je išao na služenje vojnog roka, u njoj spominjem i dragoga Isusa. Imao sam veliku čast da mi dr. **Matija Evetović** predaje hrvatsko-srpski jezik i filozofiju. Jednom prilikom je na satu tražio da pročitam poemu **Ivana Gorana Kovačića** *Jama*, što sam i uradio dosta čitko, ali nisam obraćao pažnju na znakove interpunkcije. Tada mi je on, iznerviran mojom lošom interpretacijom, rekao: 'Tako se, Josipe, pjesma ne čita'. Potom ju je on pročitao onako kako treba i rekao nam da pjesmu čitamo onako kako nam srce govori i da u nju moramo unijeti svoje osjećaje, razumjeti o čemu pjesnik govori. Onda mi se opet obratio i rekao kako je čuo da pišem pjesme. E onda su mi se tek noge odsjekle. Uplašio sam se da će tražiti od mene da ih donesem da ih pročita. Ali kada sam mu odgovorio da pišem i da ih imam već desetak, on se nasmijeo i rekao: 'Samo piši, ali moraš naučiti i izgovarati stihove'. On mi je inače u to vrijeme darovao knjigu *Život i rad biskupa Ivana Antunovića*. Tako da mi je dr. Matija Evetović ostao u dubokom sjećanju.

Vaše su pjesme objavljene u brojnim ovdašnjim zbirkama odnosno knjigama poezije, časopisima, listovima, a dospjele su i izvan granica države u kojoj ste rođeni – u Hrvatsku. Kada i kako ste prepoznati od svoje matične domovine?

*»Najviše pišem o svojim ljudima, svojim težacima, o našim njivama, o mojim osjećajima, o mojoj ikavici * Prednost bunjevačkih Hrvata kada je opstanak običaja u pitanju je što su oni homogeniji, i brojčano i kadrovski, dok su šokačka sela u bačkoj općini mala. Također, šokački živalj je uvijek bio siromašniji od bunjevačkog i rijetko koje dijete šokačkih Hrvata se upućivalo u neke škole * U Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata poslao sam oko četiri tisuće šokačkih riječi, starih arhaičnih izraza i želja mi je da se od njih izda rječnik. Tih riječi se većinom ja sjećam, ali sam ih zabilježio i putem kazivača, naših starih Šokaca«, kaže Josip Dumendžić*

Svoju poeziju sam objavljivao u hrvatskoj periodici u Vojvodini. Bačaniin **Pava Jurković Katanov** je 2002. godine u lloku organizirao promociju svoje knjige *Letač: od bačkih ravni do zračnih visina*, na koju sam pozvan i ja. Budući da mi je već izašla knjiga *Šokačke radosti i tuge*, prva zbirka pjesama koju je objavio tadašnji Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, ponio sam je kako bih mu je darovao. Kada ju je prelistao, upitao me je znam li da je jedna moja pjesma pročitana u *Gaveli* u Zagrebu. Ja to nisam znao i baš sam bio iznenađen. Potom 2013. godine, **Željko Augustinov** i pokojni **Zvonimir Pelajić** iz Plavne išli su na *Vinkovačke jeseni* gdje su upoznali pročelnika Vukovarsko-srijemske županije **Andriju Matića** kojem su me spomenuli. On je ubrzo osobno došao kod mene, tražio da prikupim svoje pjesme i rekao da će mi ogranak Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima, čiji se pojedini akademici i jezikoslovci još od 2003. godine bave šokačkim govorom, o svom trošku izdati knjigu. To se i dogodilo 2016. i u studenom je održana njena promocija. Važno je održavati suradnju s njima, što i čine ovdašnje hrvatske institucije, jer oni na pijedestal dižu šokački ikavicu iako su čakavski i kajkavski govori puno više zastupljeni u Hrvatskoj.

HR Predstavite nam ukratko svoje dvije knjige Čudan ovaj bili svit i Svitanje ri(je)či.

Prva knjiga namijenjena je djeci i nisam joj ja dao naziv, već je to uradila profesorica **Katarina Čeliković** i jako mi se sviđa. Naime, na jednom od pokrajinskih susreta pučkih pjesnika *Lira naiva*, gospođa Čeliković nam je skrenula pažnju na to da manjka poezije za djecu. Tada sam odlučio da pokušam napisati nešto i za najmlađe, potovo što već imam iskustva sa šaljivim pjesmama. Kada sam ih napisao oko 60, poslao sam joj ih, kasnije ih dopunio s još 17 i na koncu je objavljena ova zbirka. Pjesme su napisane na šokačkoj ikavici, ali tako da ih razumiju i djeca koja se služe bunjevačkim govorom. Drugu knjigu izdala mi je Zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije, čiji je predsjednik već spomenuti Andrija Matić. Budući da nisam imao svih potrebnih sto pjesama na šokačkoj ikavici ukombinirao sam ih s 50 na standardnom hrvatskom jeziku. Knjiga je lijepo prihvaćena i uspješno su je promovirali. Potom sam počeo pisati i o običajima, kulturi, tradiciji, blagdanima, a nedavno sam u Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata poslao 209 šokačkih riječi, starih arhaičnih izraza, a prije sam ih već poslao 3800. Želja mi je da se od njih izda rječnik. Tih riječi se većinom ja sjećam, ali sam ih zabilježio i putem kazivača, naših starih Šokaca. Također sam u Vinkovce, u povodu održavanja manifestacije *Šokačka rič* na jesen poslao materijal o šokačkim ukopnim običajima, koje sam opisao do najmanjih sitnica. Jer sve to ostat će zapamćeno samo ako bude zapisano. Inače, najviše pišem o svojim ljudima, svojim težacima, o našim njivama, o mojim osjećajima, o mojoj ikavici. Volim pisati i o ostvarenim i neostvarenim željama, htijenjima.

HR Suradnik ste i u izradi Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Kakav je Vaš doprinos njegovom sadržaju?

U *Leksikon* sam se uključio od slova B. Moj doprinos se sastoji u tome da opišem stare, arhaične izraze koji su nešto značili, koji imaju neku priču, potom predmete koje su davno koristili šokački Hrvati a kojih danas nema, ili neke događaje koji su vezani za naš živalj dolje s lijeve strane Dunava, a što je interesantno i

što treba biti zapisano, običaje, stare nazive, zanimljive i značajne ljude o kojima se ne zna u javnosti.

HR Dobro ste upoznati sa šokačkim običajima, pretpostavljam da nešto znate i o bunjevačkim, pa možete li navesti neke sličnosti i razlike kada su u pitanju proslave pojedinih vjerskih blagdana?

O bunjevačkim običajima znam iz razgovora s ljudima sa sjevera Bačke i zahvaljujući onom što sam pročitao. Primjerice, mi smo imali običaj ivanjskog priskakanja vatre, danas ga više nemamo. Za Brašančevo smo imali da se prave *kolibice*, kipići Majke Božje, latice ruža se posipaju, molitvenici se stavljaju, vjenčići se pletu. Cure su plele male vijence koji su se nosili kući nakon posvete na svetoj misi. To smo oživjeli u posljednje tri godine, ali samo oko crkve, dok je nekada to bilo po raskrižjima. Na svakom raskrižju je *kolibica* bila napravljena s kipom Majke Božje, ukrašena cvijećem, molitvenicima, i tu se nakon mise išlo na blagoslov. Procesije oko crkve nema već desetljećima. Sad je Hrvatska kulturna udruga *Antun Sorgg* obnovila procesiju nošenja kipa Blažene Djevice Marije. Običaji kojih je bilo kod Šokaca, a danas ih više nema su i *polivači*, *šibari*. Dosta toga se izgubilo, ali dobro je da ima onih koji neke običaje oživljavaju. Prednost bunjevačkih Hrvata kada je opstanak običaja u pitanju je što su oni homogeniji, i brojčano i kadrovski, dok su šokačka sela u bačkoj općini mala i u njima nema školovanih ljudi. Također, šokački živalj je uvijek bio siromašniji od bunjevačkog i rijetko koje dijete šokačkih Hrvata se upućivalo u neke škole. Tu je i natalitet koji je kod Šokaca već odavno opao, a mortalitet je ogroman. U mojoj ulici, primjerice, ima na desetine praznih kuća. To sve utječe na to da se zaboravlja ono što su naši stari držali. Onda smo bili na okupu, sad je manje ljudi; mladež odlazi u gradove ili inozemstvo. Oni koji ostanu teško se uključuju. Crkva je bila ta koja je održavala život na selu, radila na očuvanju standardnog hrvatskoga jezika, ali još je ostala po koja obitelj u kojoj se njeguje šokačka ikavica pa ima i onih koji mogu o tome govoriti i zapisati nešto. Ali plašim se da će sve manje toga biti. Kada smo 2002. godine osnivali HKUPD *Dukat – Vajška – Bođani Zora*, koja postoji na papiru, ali se ništa ne radi. Problem je što se isti ljudi vrte kroz više udruga, što nije dobro. Nema potrebe za postojanjem tri udruge u Vajskoj, dovoljna je jedna. Čak i tu jednu da imaju dva sela, ali da je ona zdrava i normalno funkcionira.

HR Redovito sudjelujete na svim do sada održanim pokrajinskim susretima hrvatskim pučkih pjesnika Lira naiva. U čemu vidite značaj održavanja ovakvih manifestacija putem kojih se radi na promoviranju pučkih pjesama, a samim tim i na očuvanju nestandardnog govora?

Velika je to stvar, ovo naše druženje jednom godišnje od 2003. godine. U početku nas je bila 16-ero. To je pokrenula tadašnja predsjednica *Hrvatske čitaonice Subotica* Katarina Čeliković i onda smo se iz godine u godine sve više skupljali. To je dosta uspješno i puno znači za očuvanje jezika. Drugo, rekao sam našim pjesnicima da smo mi jedna velika obitelj i kada se okupimo dajemo jedno drugom motiv da nastavimo s pisanjem.

HR Odakle nadimak ili pseudonim Meštar?

To je bilo 1966. godine kada sam došao u sjemenište *Pau-linum* u Subotici. Imali smo pripremiti jedan igrokaz za sv. Nikolu i uvježbavajući tekst i glumeći, umjesto Juda izgovorio sam Meštar (Isus učitelj). Onda su me drugari prozvali Meštar, što sam ostao do danas.

Jesenski upisni rok u sklopu posebne upisne kvote

Na inicijativu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a u suradnji sa Sveučilištem Zagreb dogovorena je posebna upisna kvota u akademskoj godini 2018./19. namijenjena pripadnicima hrvatskog naroda. Posebnom upisnom kvotom osigurano je 217 upisnih mjesta na studijske programe Sveučilišta Zagreb namijenjenih pripadnicima hrvatske manjine u europskim državama (Austriji, Srbiji, Sloveniji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Makedoniji, Mađarskoj, Italiji, Crnoj Gori, Češkoj, na Kosovu i u Bugarskoj) te za hrvatsko iseljeništvo u prekomorskim i europskim državama i njihovim potomcima

Za upise u sklopu posebne upisne kvote namijenjene Hrvatima izvan Hrvatske u akademskoj godini 2018./19. kandidati se prijavljuju izravno na fakultete (nisu u obvezi položiti Državnu

maturu Hrvatske), a potvrde o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljeništvu izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Budući da je ljetni upisni rok za upis na fakultete Sveučilišta Zagreb završio, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske podsjeća kako za upis na fakultete postoji i jesenski (tzv. rujanski) upisni rok te je nužno poduzeti postupak prijave, pri čemu svakako od Središnjeg državnog ureda prijavitelji moraju zatražiti Potvrdu o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljeništvu.

Poveznica na mrežne stranice Ureda na kojima se nalazi Prijavni obrazac i osnovne informacije o upisu je <http://www.hrva-tiizvanrh.hr/hr/novost/584/posebna-upisna-kvota-za-studij-na-sveucilistu-u-zagrebu>.

Republički zavod za statistiku
Područno odjeljenje Subotica
Dana: 13. 08. 2018.

ANKETA O STRUKTURI POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA

Republički zavod za statistiku objavio je javni poziv (natječaj) za prijavu kandidata za sudjelovanje u Anketi o strukturi poljoprivrednih gospodarstava 15. kolovoza 2018. godine u sredstvima javnog informiranja i na sajtu RZS-a.

Prijavljivanje zainteresiranih kandidata vrši se od 15. do 21. kolovoza 2018. godine, isključivo putem veb aplikacije na veb-sajtu:

<http://popispoljoprivrede.stat.rs/popis/spg/>

Anketu o strukturi poljoprivrednih gospodarstava Republički zavod za statistiku provest će od 1. listopada do 30. studenog ove godine.

Na teritoriju Republike Srbije Anketa će biti provedena u 120.000 poljoprivrednih gospodarstava, za terenski rad u Anketi bit će angažirano 536 anketara.

Za provedbu Ankete u 1.520 porodičnih poljoprivrednih gospodarstava na teritoriju Grada Subotice bit će angažirano 7 anketara.

Obuhvaćena gospodarstva Anketom bit će blagovremeno obaviještena pismenim putem. Svako gospodarstvo dobit će pismo obavještenja da je u slučajnom uzorku i ilustraciju – infografik s aktualnim podacima koji se odnose na poljoprivredu regije i općine kojoj pripada gospodarstvo.

U skladu sa standardima EU, popis poljoprivrede se provodi svake 10. godine (Popis poljoprivrede u Republici Srbiji proveden je 2012. a naredni popis planiran je 2021.), a između dva popisa, u trogodišnjoj periodici, provodi se Anketa o strukturi poljoprivrednih gospodarstava.

Anketa predstavlja važno strukturno istraživanje u sustavu statistike poljoprivrede, čijom se realizacijom omogućuje nastavak praćenja strukturnih promjena u poljoprivredi i održavanje (ažuriranje) popisne baze podataka.

Točnost odgovora dobijenih u Anketi pridonijet će stjecanju saznanja u vezi s realnim stanjem u poljoprivredi Republike Srbije. To je od posebnog značaja za sve buduće korisnike agregiranih podataka, a posebno za davatelje podataka, koji će moći bolje planirati poljoprivrednu proizvodnju, prijavljivati se kod nacionalnih i europskih fondova za podršku u poljoprivredi.

Detaljnije informacije se mogu pogledati na veb-sajtu :

<http://popispoljoprivrede.stat.rs/popis/spg/>

Načelnica RZS, PO Subotica, Speranca Rotar

Nestanak jednog zabavišta

Stara fotografija je vrijedan dokument o zabavištu koje je postojalo u prošlosti, a danas ga na istoj lokaciji više nema. Niti zabavišta, niti iste zgrade. Cijeli kvart grada uz Senčanski put, i bliže i dalje od teretne željezničke postaje, kao i objekti na drugim lokacijama, stradali su u bombardiranju u ljeto 1944. godine, kada je srušeno čak oko tisuću kuća, zgrada, raznih institucija... Uz Senčanski put petnaestak godina kasnije počelo je podizanje katnih zgrada koje danas vidimo. I na mjestu zabavišta nikla je dvokatnica.

Zabavište se nalazilo vrlo blizu centru grada, u kratkoj, ali zanimljivoj i sjenovitoj Ulici Ivana Gorana Kovačića. Na broju 13 nekada je ovdje bila prizemna zgrada sa zabavištem, između dva svjetska rata pouzdano (iz tog vremena potječe i stara fotografija) i tad je ovaj dječji objekt nosio ime *Carica Milica*, što je ostalo zabilježeno i na slici. Ovo zabavište je 1937. godine pohađalo 55 djece.

»Prema jednom dokumentu iz 1925. godine zabavišta su raspolagala s 11 zgrada od kojih su 10 vlasništvo općine, a jedna je u privatnom vlasništvu. Zgrade su zidane od tvrdog materijala i one u potpunosti odgovaraju namjeni. Osim jedne, ostale zgrade su izgrađene krajem XIX. vijeka, sve su izgrađene za zabavišta i zdrave su za stanovanje. U zgradama je bilo 20 učionica, a 9 zgrada su imale sobe za ručanje.« (citirano je iz monografije *Nastanak i razvoj predškolskva u Subotici* u izdanju Predškolske ustanove *Naša radost* 2004. godine).

Kruh naš svagdašnji

Nekada su vrijedni ratari nakon sijanja žitarica iščekivali vrijeme zrenja, molili se Bogu da žetva bude bogata, jer je to značilo da će lakše preživjeti nastupajuću zimu. To se događalo uglavnom u sedmom mjesecu godine, u srpnju, koji se tako zove ne bez razloga, jer se nekad u davna vremena žito žnjelo srpovima, osnovnim simbolom žetve. Sam čin sakupljanja žitarica počeo je u srpnju, a završavao se uglavnom u kolovozu, kada su kola letinu vozila u domove vrijednih domaćina. Danas je žito već odavno požnjeveno, uskladišteno ili prodano. To je rezultat promjene klime ali i promjene vrste žita, da ne pričamo o promjeni načina žetve, prije svega o moćnim strojevima i prijevoznim sredstvima. Otkada ljudi proizvode žitarice završetak žetve se oduvijek slavio raznim svetkovinama. U našem lijepom gradu žetvena proslava kod bunjevačkih Hrvata se zove *Dužijanca*, i upravo u nedjelju, 12. kolovoza, nakon defilea raznih folklornih udruga aktualni gradonačelnik je na sve četiri strane svijeta podigao u vis somun (kruh) ispečen od novog brašna. Ono što je za mene bilo čudno, iako relativnu većinu stanovnika grada čine Mađari, nitko od dužnosnika, čak ni pokrajinski tajnik za obrazovanje itd., inače kadar koalicijske partije SVM-a, nije našao za shodno da se građanima obrati na mađarskom jeziku, nije rekao čak ni »jó napot«, riječ koju svaki stanovnik Subotice razumije. Možda je to dio nekakvog »čudnog koalicijskog dogovora« kakvi se događaju u posljednje vrijeme, bar što se tiče postavljanja rukovodilaca, recimo npr. javnih ustanova. No, možda sam ja izvan najaktualnijih tokova politike i rukovodioci su se dogovorili da će na Paliću 19. kolovoza, u okviru proslave imendana prvog mađarskog kralja **Istvána**, dužnosnici samo »mađarati« i nijedna slavenska riječ službeno neće biti izgovorena, u što ja ipak sumnjam. Tko zna, u doba sveopće tolerancije i međusobnog uvažavanja svašta je moguće.

Kako je bilo u socrealizmu?

Nekadašnja socrealistička elita (komunisti) žetvene svečanosti su zamislili kao svegradsku manifestaciju tri dominantna naroda koji naseljavaju Suboticu. Sjećam se na prvim žetvenim svetkovinama koje su se službeno zvale »Žetvene svečanosti, Dužijanca, Aratóünnepség« na prostoru oko Gradske kuće bili su postavljeni ugostiteljski šatori u kojima je bila i živa svirka s pjevačima i pjevačicama, služila su se razna jela, uglavnom paprikaši i roštilj, a piće se točilo bez prestanka sve do jutra. Bilo je i prigodnog vatrometa. To se tako odvijalo nekoliko godina, kada je uslijed »nestručnosti« došlo do eksplozije ispred tadašnjeg restorana *Spartak*, a prilikom ove nesreće došlo je i do težeg ranjavanja nekoliko prisutnih. Odgovorni su kažnjeni, a ovakav tip žetvenih svečanosti je praktično ukinut. Koliko se sjećam, razne dužijance su se održavale u okolnim naseljima gdje žive bunjevački Hrvati, u gradu je bio samo defile bez pratećih manifestacija na samom trgu, a u selima gdje žive Mađari u jesen su organizirani *Berbanski dani*, čija se središnja svečanost održavala na Paliću, a kao atrakcija pečen je i cijeli vol na ražnju, a o točenju

rakije i vina da ne govorim. Znači, dvije u suštini potencijalne svegradske i turističke atrakcije ostale su na razini lokalnih događanja. Na razini cijele zemlje počeli su slični procesi razdvajanja, na žalost ne tako mirno, kao u Subotici.

Moja vizija gradskih svečanosti

I danas ako kažemo »idemo u grad«, podrazumijeva se da idemo u centar grada. Moj pokojni profesor **Ranko Radović** je tvrdio: »ništa ne odaje bolje grad, nego njegov glavni trg«. Kakav je danas naš glavni trg? Sredinu trga »krase«: zelena fontana, koja već godinama ne radi, upropašćena je nestručnim održa-

Gradska svetkovina u Grazu (1988.), autorova fotografija

vanjem. Nekoliko gradonačelnika & co. imali su samo maglovi-te ideje što da se uradi. Pored mrtve fontane stoji jedan ne baš uspješan spomenik jednom srednjovjekovnom historijskom liku i njegovim »tobožnim suradnicima« koji sa Zabatkom nisu baš imali neku čvrstu vezu. Nasuprot Gradskoj kući trg uokviruje tzv. Kazalište. Kulise građene u stvarnoj veličini, zasad bez ikakvih unutarnjih sadržaja. Ovakvu pustu sliku centra ne spašava ni poludnevni defile udruga u narodnim nošnjama sa sve malobrojnijim promatračima. Kao glavni arhitekt predlagao sam nadležnima da *Dužijancu* stvarno pretvorimo u bar jednodnevnu manifestaciju. Rekao sam treba vratiti ugostiteljske šatore s muzikom, neki »demokrati« s podsmjehom su rekli: »da je to seoski vašar«. Predlagao sam i da u ulici Crnog Jovana Nenada, gdje su bile zanatske radnje, grad besplatno podijeli prostor svim pekarama, da na prigodnim tezgama prikazuju i nude pekarske proizvode, uz zalogaj nekog sira i gutljaj vina, što uz kruh odlično ide. Naravno, treba dati i ostalim obrtnicima, umjetnicima, uličnim sviračima prostor. Ni ovaj prijedlog nije prihvaćen. A ja sam tako nešto doživio u Gracu, prije 30 godina na njihovoj gradskoj manifestaciji, zato sam tako nešto i predlagao. Naravno, trebalo bi reći nekoliko riječi o kruhu, o kvaliteti kruha koji jedemo. Priznajem, ja ali i mnogi moji poznanici odavno nisu jeli pravi kruh, a žita bar (još) imamo.

Svakodnevna Subotica

Drugo lice **SUBOTICE**

Još se nije ni stišala euforija oko Svjetskog prvenstva u nogometu, kad ono »ničim izazvane«, evo ti euforije oko *Spartaka*. Naravno, kratke, kao što je to karakteristično uglavnom za sve u Subotici. Ne samo zbog toga što se *plavi golubovi* neće natjecati u Ligi Europe, jer je to više pitanje kvalitete, odnosa i stanja u domaćem nogometu.

Kao četvrtoplasirani u prošlom prvenstvu Super lige, *Spartak* je stekao pravo igrati kvalifikacijske utakmice za Ligu Europe. Prvi put u povijesti kluba uspjeli su dogurati do trećeg kola kvalifikacija, što je veliki uspjeh jednog – u europskim razmjerima malog kluba. Uspjeh je tim veći, jer nijednu utakmicu nisu odigrali kao pravi domaćini, odnosno na svom terenu. Razlog? Stadion ne odgovara europskim propisima. Zašto? Jer je u lošem stanju. Zbog čega? Jer je totalno zapušten, desetljećima nije održavan. Je li za to osnovni razlog nedostatak novca? Ne, nego upravo nehajnost, nemarnost, višegodišnja nebriga.

Ono što karakterizira stanje stadiona odnosi se i na Suboticu, a ta nebriga i zapuštenost, na žalost i sramotu ovog grada vidljiva je – prosto bode oči. Dovoljno dugo živim u ovom gradu (s manjim prekidima – od rođenja) da slobodno mogu konstatirati – pretvaramo se u zapuštenu palanku. Prošetajmo centrom grada na koji smo tako ponosni i pogledajmo kako on zbilja izgleda. Zapuštene i oronule fasade sa žvrljotinama, od mилоšte zvanih grafiti (apsolutni rekorder je jedan lik koji svoj izlazak iz anonimnosti čini grafitom АЛБИ), oštećeni trotoari ofrlje zakrpljeni poslije radova, iskrivljeni i isfirvani prometni znaci i putokazi, neofarbane žardinjere s više smeća nego cvijeća, prljave ulice s »pečatima« golubova, tisuće bačenih opušaka i ugaženih žvakaćih guma, čopori pasa lualica, sve više oštećenih dječjih igrališta po kojima ponosni vlasnici svoje kućne ljubimce izvođe da obave ono što nije poželjno da obave u kući ili stanu, tzv. mali oglasi i reklamne poruke svuda gdje god ih oglašivač može zalijepiti ili okačiti, a posmrtnice po drveću, banderama pa čak i na semaforima (sic!), plakatiranje najava gostovanja estradnih zvijezda po fasadama – svakodnevna su slika.

Svakom vidljivi biseri su zelena fontana, Dom vojske, zapušteni i čudnom florom obogaćeni prostori (čitaj svakakvim korovom obrasli) kao što su placevi (buduća gradilišta – ali kada?) na mjestu srušenog bivšeg Hajzlerovog kupatila, Nojčekove kuće...

Posebna priča su autobusi JKP-a *Subotica-trans*. Prilično ih ima starih, što ne znači da ih ne treba održavati, i to ne samo tehnički nego i u pogledu higijene: ne da su prljavi, nego su musavi! Novopostavljene nadstrešnice na autobuskim stajalištima naravno da služe za kojekakve žvrljotine i reklamiranje »malih poduzetnika na crno«. Pri tome, na ponekim nadstrešnicama postavljenim prije nepune dvije godine već se pojavila hrđa, što je samo znak fušeraja u izvedbi.

Naravno, korpe za otpatke često »kipe«, ne zbog urbanog ponašanja savjesnih sugrađana, već zato što se ne prazne redovno.

Ovo je činjenično stanje u strogom centru grada. Nekada smo važili za jedan od najčistijih gradova. Navest ću samo jedan primjer iz osamdesetih godina prošlog vijeka: imao sam gosta – strastvenog navijača jednog beogradskog prvoligaša koji je gostovao kod nas i naravno da sam ga poveo na stadion, a ono što ga je doslovno frapiralo je da je u svim sanitarnim čvorovima zapadne tribine bilo toaletnog papira, sapuna i ručnika, rekavši da toga u Beogradu neće biti još godinama! Tih godina bili smo, htjeli mi to priznati ili ne, apsolutna periferija u turističkim tokovima i kretanjima kao destinacija. Danas se dosta toga promijenilo – nismo top destinacija, ali nismo ni anonimni. Na teritoriju grada u registriranim smještajnim objektima godišnje se registrira više od 80.000 dolazaka. Na to treba dodati i one goste koji dolaze u privatne posjete ili borave u našem gradu bez noćenja. Kakav dojam stječu o nama prošetavši se centrom grada? Da smo necivilizirani, nekulturni, nepristojni?

Ima li snage, a prije svega volje da se ovom provincijskom javasluku stane na kraj? Naravno da ima. Prvenstveno, većina navedenih stvari jest pitanje kućnog odgoja, međutim u pitanju je i način vođenja grada. Gospodo gradski očevi, voditi jedan grad znači služiti tom gradu a ne svojoj partiji! I manite se običaja da se grad uređuje, čisti, riba i sređuje samo kada dolaze vaši »glavni«. To je tipična filozofija palanke. Kao da se namjerno želi ukloniti sve što je naslijeđeno. Ne treba biti gadljiv na naslijeđe, pogotovo ne na urbano. Ako ste se riječima opredijelili da Subotica bude suvremena turistička destinacija, činite to i svakodnevnim djelovanjem. Pojednostavljeno, ali vrlo jasno i precizno rečeno: poštovani rukovodioci grada, sugrađanke i sugrađani, današnji/suvremeni turizam je unovčavanje kulture življenja. Imajte to na umu!

Atila Dunderski

Subotica subvencionira kamate za kredite poljoprivrednika

Subotička lokalna samouprava subvencionirat će kamate za kratkoročne kredite poljoprivrednika s osam milijuna dinara, objavio je RTV. Kako se navodi u nedavno objavljenom javnom pozivu, subvencionirat će se kratkoročni krediti za nabavku obrtnih sredstava na razdoblje od 12 mjeseci, uz sudjelovanje Grada Subotice u sufinanciranju dijela kamate.

Iznos kredita odobrava poslovna banka podnositelju zahtjeva u minimalnom iznosu od 100.000 dinara i maksimalnom iznosu do 500.000 dinara, s rokom otplate 12 mjeseci.

Ukupna fiksna kamata je 7,5 posto godišnje, od toga 6,5 posto godišnje subvencionira Grad Subotica, jedan posto godišnje plaća korisnik kredita. Naknada za odobravanje kredita je 0 posto.

Sporazum o realizaciji subvencija Grad Subotica sklopio je s OTP bankom, a u proračunu je za ove namjene osigurano osam milijuna dinara.

H. R.

Dopuna članku: Svečana povorka

U broju 799 od 10. kolovoza 2018. g. objavili ste članak pod nazivom: Svečana povorka, od člankopisca **Ljudevita Vujkovića Lamića**, potkrijepljen impresivnim slikama. Riječ je o *Dužijanci* 1968., vjerojatno iz razloga što je ove godine 50. obljetnica te veličanstvene i do tada neslavljene *Dužijance*. Pamtim to, jer sam te godine bio kapelan u svetoj Tereziji i za vjerski dio *Dužijance* glavni organizator. Upravo bih htio izraziti žalost što je ovaj članak jednostrano prikazao tu veličanstvenu manifestaciju, i to baš u bitnom njezinom dijelu. Potpuno je ispušten glavni dio *Dužijance*, a to je onaj vjerski koji se dogodio u katedrali-bazilici sv. Terezije na Veliku Gospu 15. kolovoza s početkom u 10 sati. Bez toga dijela *Dužijanca* ne bi bila to što jest, jer je ona motivirana, inicirana i prije ove *Dužijance* 57 puta slavljena kao ZAHVALNOST

BOGU ZA KRUH SVAGDAŠNJI. (Počeo je slaviti mons. Blaško Rajić, župnik sv. Roke u Subotici 1911. g.)

Također bih htio jedan važan ispravak, jer se radi o središnjim osobama u *Dužijanci*. Naime, g. Ljudevit Vujković Lamić navodi da je **Grgo Kujundžić** bio bandaš, a **Marija Dulić** bandašica, što je netočno, jer su **Loko Kujundžić** i **Stana Stantić** bili te godine bandaš i bandašica. Poznato je da su prije na *Dužijanci* bili samo veliki bandaš i bandašica i mali bandaši, dok je risare uveo doljepotpisani na *Dužijanci* 1967., kad je bilo deset parova, a u *Dužijanci* 1968. g. preko pedeset parova, što je očito iz priloženih slika u Vašem listu.

U nadi da ćete dobronamjerno uvažiti ove primjedbe i da ćete ovo objaviti kao objektivnu informaciju, radi javnosti, radosno Vas pozdravljam!

Bela Stantić, župnik

Pokrajina dodijelila ugovor vrijedan 20 milijuna dinara

Pokrajinsko tajništvo za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost spolova dodijelilo je direktoru Gerontološkog centra **Nenadu Ivaniševiću** ugovor vrijedan 20 milijuna dinara. Sredstva su, kako prenosi TV *Subotica*, namijenjena sufinanciranju mjera, aktivnosti i programa na području socijalne zaštite u 2018. godini za realizaciju projekta *Prilagođavanje domskih objekata zahtjevima koji se odnose na kvalitetniji i sigurniji život korisnika usluga*. Ivanišević je zahvalio pokrajinskom tajniku **Predragu Vuletiću** na podršci i istaknuo kako će sredstva u visini od 20 milijuna dinara biti upotrijebljena za završetak protupožarne zaštite u Domu za njegu. Također, podsjetio je da je Pokrajinska vlada u protekle dvije godine ovu ustanovu podržala s preko 30 milijuna dinara.

Član Gradskog vijeća za socijalnu zaštitu **Ilija Đukanović** istaknuo je da subotičke ustanove vode dobri menadžeri, koji apliciraju s kvalitetnim projektima, što potvrđuje i posljednji natječaj Pokrajinskog tajništva.

Pokrajinski tajnik za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost spolova Vuletić rekao je da je za socijalnu zaštitu u protekle dvije godine izvojeno 460,1 milijuna dinara, dok je samo za natječaj namijenjen podizanju kvalitete usluga ustanova posljednjim rebalansom izvojeno 235 milijuna, što je, kako je naglasio, više nego što je prethodna Vlada izvojila za četiri godine. To jasno pokazuje da se tu neće stati, dodao je Vuletić.

Osim Gerontološkog centra, na istom natječaju, Dom za djecu ometenu u razvoju *Kolevka* za tri projekta, dobio je ukupno 16,9 milijuna dinara.

Interetno festival

Sedamnaesti po redu *Interetno festival*, u organizaciji Mađarskog kulturnog centra *Népkör*, bit će održan od 22. do 26. kolovoza. Tijekom pet festivalskih dana posjetiteljima će se predstaviti šest folklornih skupina iz zemlje i osam iz inozemstva. Program će svaku večer biti organiziran u *Etnopolisu*, prostoru kod Gradske kuće. Organizatori najavljaju gostovanje interesantnih ansambala iz Rusije, Tatarstana i Jakutija, te najavljuju dolazak ansambala iz Kolumbije, Meksika, Paname i Paragvaja. Osim spomenutih gostiju, na festivalu će sudjelovati i ansambli iz Mađarske i Srbije.

Festivalski dani i ove godine bit će organizirani i u Senti, Srbošanu i Kiskunhalasu. Manifestacija će početi u srijedu, 22. kolo-

voza, u 20 sati plesnom panoramom, koja je zajednički program ansambla iz Kecskeméta i folklorne grupe *Róna MKC-a Népkör*. Svečana ceremonija otvaranja bit će u četvrtak u isto vrijeme, kada će se publici predstaviti svi sudionici.

I ove godine u ponuditi će biti prateći programi u vidu vašara narodnih rukotvorina, gastro sela, Vinske ulice, igraonice za djecu i festivalskog kluba. Veći dio pratećeg programa bit će održan u *Etnopolisu*, dok će glazbeni program svake večeri biti organiziran u festivalskom klubu, u MKC-u *Népkör*.

Kako prenosi TV *Subotica*, organizaciju Festivala, prema riječima organizatora, kao i prošle godine, pratili su veliki financijski problemi. Sredstva ostvarena putem natječaja na republičkoj i pokrajinskoj razini, kao i od Grada Subotica čine samo 20 posto proračuna Festivala.

**Izložba radova od slame nastalih na XXXIII. sazivu
Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu**

Dužijanci i ukras i ponos

Izložba radova od slame nastalih na XXXIII. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame održanom od 13. do 21. srpnja u Tavankutu otvorena je u petak, 10. kolovoza, u predvorju Gradske kuće, uoči proslave središnje žetvene svečanosti *Dužijance*. Osim 21 slike, izložbu koja se mogla pogledati do ponedjeljka, 13. srpnja, činili su i razni predmeti od slame (suveniri, nakit) te čestitke i minijature izrađene od zlatnih vlasi žita. Ove će slike, do sljedećeg XXXIV. saziva kolonije biti izložene u tavankutskoj Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame.

Otvarajući izložbu, predsjednik HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta, **Ladislav Suknović** je, među ostalim, čestitao redatelju **Branku Ištvaniću** na dokumentarnom filmu o *Dužijanci*, čija je projekcija priređena u Velikoj vijećnici Gradske kuće neposredno pred otvorenje izložbe, potom Udruzi bunjevačkih Hrvata *Dužijanaca* na ovogodišnjim jubilejima i naporima, prije svega kada je organizacija *Dužijance u Zagrebu* u pitanju te slamarkama s kojima je, kako kaže, izuzetno uživao tijekom kolonije. On je predstavio katalog u kojem se, osim slika od slame nalaze i radovi iz Muzeja čipke iz Kiskunhalasa, s kojim su tavankutske slammarke ostvarile prekograničnu suradnju, kao i radovi polaznika sekcije veza Kulturno-umjetničkog društva zanatlija *Lányi Ernő* iz Subotice.

»Siguran sam da smo i mi, na neki način, *Dužijanci* i ukras i ponos i da ovom zajedničkom sinergijom svjedočimo da, iako nas ima manje, duh i dalje vlada i mislim da je ovo zajedništvo kojem svjedočimo za primjer i budućim generacijama«, istaknuo je Suknović ujedno najavljujući izložbu *Čudo Olaša: čipka*, koja će u organizaciji kiškunhalaške fondacije *Olaška čipka*, subotičkog KUDZ *Lányi Ernő* i tavankutskog *Gupca*, biti otvo-

 Ladislav Suknović i Jozefina Skenderović

rena danas (petak, 17. kolovoza), u Gradskom muzeju Subotica, u 12 sati.

Nakon što je nazočne pozdravila i voditeljica slamarskog odjela HKPD-a **Matija Gubec Jozefina Skenderović**, predsjednik Društva je slamarkama podijelio zahvalnice za sudjelovanje u koloniji. One su: **Marija Vojnić**, Jozefina Skenderović, **Edita Petrekanić Bačić**, **Nevenka Obradović**, **Vera Bašić Palković**, **Kata Kujundžić**, **Katarina Skenderović**, **Kristina Kovačić Raguž**, **Branka Vujić**, **Dobrinka Babijanović**, **Marija Dulić**, **Marija Gabrić**, **Biserka Horvacki**,

 Rad Edite Petrekanić Bačić

Nedeljka Šarčević, **Katarina Hajdu**, **Zorica Cakić**, **Karolina Ostrogonac**, **Marija Sarić**, **Dojna Antonić**, **Rozalija Tot Kiš**, **Lozika Homolja**, **Katarina Vujić** i **Katarina Šegina**.

I. P. S. / Foto: Zoran Vukmanov Šimokov

 Rad Marije Vojnić

Subotička premijera filma *Dužijanca* redatelja Branka Ištvančića

Trajni dokument o velikoj manifestaciji

U posljednje je vrijeme za potrebe Hrvatske radiotelevizije (HRT) snimljeno tri dokumentarna filma o kulturi i običajima bunjevačkih Hrvata koje je režirao »naš« **Branko Ištvančić**, redatelj podrijetlom iz Vojvodine, odnosno Tavankuta. Nakon priče o subotičkim tamburašima u filmu *Pisme, bande, ljudi* te obrade uskršnjeg običaja »polivača« u ostvarenju *Na vode ni ponediljak*, snimljen je i film o subotičkoj *Dužijanci* (istoimena naziva), koji je svoju subotičku premijeru imao prošloga petka u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, upravo kao uvertira u trodnevnu, središnju svečanost ovogodišnjeg »izdanja« te poznate vjersko-kulturne manifestacije.

Od nastanka do danas

Uz Ištvančića, scenarij potpisuje i **Aleksej Pavlovsky**, koji je ujedno i urednik filma. U 55 minuta koliko traje, film donosi priču o nastanku *Dužijance*, njezinom razvitku od obiteljske proslave do javne crkvene odnosno gradske manifestacije, ali i opstanku i organiziranju. Film je sniman u više navrata tijekom 2017. godine. U filmu su također korišteni i arhivski video materijali iz ranijih dokumentarnih filmova ili priloga o *Dužijanci*. Najveći dio sugovornika u filmu je na različite načine vezan za organizaciju i sudjelovanje u *Dužijanci*, a to su: **Grgo Kujundžić, Marinko Piuković, Lazo Vojnić Hajduk, Grgo Piuković, Alojzije Stantić, Stjepan Beretić, Andrija Anišić, Andrija Kopilović...**

Ištvančićev dokumentarac nas, među ostalim, upoznaje i s nositeljima *Dužijance* – bandašima i bandašicama, te se tako u filmu pojavljuju lanjski bandaš i bandašica **Luka Gabrić** i **Ana Ivanković Radak**. Dio sadržaja posvećen je i *Takmičenju risara*, i to kroz priču učestalog pobjednika ovog natjecanja **Stjepana Kujundžića**. O tzv. krunama za *Dužijancu* priča slamarka **Joze-fina Skenderović**. Inače, u realizaciji filma sudjelovao je i **Pere Ištvančić**, također podrijetlom iz Tavankuta, koji je autor glazbe.

Serijal u zavičaju

U obraćanju publici prije subotičke premijere, redatelj Branko Ištvančić je istaknuo kako je *Dužijanca* jedan od najljepših običaja bunjevačkih Hrvata u Bačkoj.

»Drago mi je što sam imao prilike ponovno snimati u svojem zavičaju s profesionalcima HRT-a, snimateljima, montažerima i drugima... Nadam se da će film biti prikazivan i idućih godina u nekim drugim prigodama. Također, nadam se da će Hrvatska radiotelevizija imati razumijevanja te da će ovaj serijal o običajima bunjevačkih Hrvata u budućnosti biti nastavljen. Istaknuo bih i to da su nam kod snimanja ovih filmova puno pomogli ovdaš-

nji pojedinci, hrvatske udruge i ustanove, poput Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* ili Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, kazao je Ištvančić.

Predsjednik UBH *Dužijanca* Andrija Anišić, udruge koja organizira tu manifestaciju, zahvalio se HRT-u i redatelju Ištvančiću što *Dužijanca* sada ima svoju promociju i u suvremenom mediju filma.

»Drago nam je što *Dužijanca* dobiva pot-

poru kako ovdje tako i u matičnoj državi. Publika je najvažniji dio *Dužijance*; ako nema vas, onih koji će se radovati, gledati i uživati u *Dužijanci*, onda to što organiziramo nema smisla«, poručio je Anišić.

Visoka ocjena

Jedan od sudionika u filmu Grgo Kujundžić, koji je bio bandaš prve gradske *Dužijance* (1968.), te jedno vrijeme i predsjednik Organizacijskog odbora te manifestacije, smatra kako premijerno prikazani dokumentarac zavrjeđuje visoku ocjenu.

»To je trajni dokument za sadašnje i buduće naraštaje. Iako život svašta donosi, potrebno je radosti, a to *Dužijanca* zapravo i jest, i ona će, bez obzira na promjene i probleme, opstati. Dobro je imati to zapisano na papiru, ali živa riječ o *Dužijanci* je sada trajno snimljena«, navodi Kujundžić.

Film *Dužijanca* je u srijedu prikazan i u Tavankutu. Svoju zagebačku premijeru imat će večeras (petak, 17. kolovoza) u kino dvorani Muzeja suvremene umjetnosti. Ukoliko ste propustili ove projekcije, film je dostupan »online« i može se pogledati na internetskoj platformi HRTi (www.hrti.hrt.hr).

D. B. P. / Foto: Zoran Vukmanov Šimokov

Kapela Snježne Gospe u Čičovima

Zaostavština grofa Markovića

Temeljni kamen kapele u Čičovima postavljen je 11. srpnja 1780. godine, a kapela je posvećena 9. rujna 1781. godine. Tog dana išla je procesija od crkve Svetog trojstva u Somboru, pa do kapele u Čičovima. A na čelu procesije bio je fra Bona Mihaljević

Čičovi su staro salaško naselje, nekoliko kilometara udaljeno od Sombora. U tim salašima od 1781. godine postoji kapela Snježne Gospe, iako tu uopće nema, niti je bilo Hrvata Bunjevaca ili drugih katolika. A zanimljiva je i priča o gradnji te kapele koju je podigao grof **Josip Marković**. Legenda kaže da je Marković, inače senator Magistrata Grada Sombora, kapelu izgradio u znak zahvale što su on i njegova supruga ostali živi u iznenadnoj oluji i nevremenu koje je zadesilo okolicu Somora. Nekim čudom Markovićeva kočija, umjesto da završi u Mostogni, zaustavila se na maloj uzbrdici. Tu, baš na toj uzbrdici, Marković je podigao kapelu. I danas, 237 godina poslije toga, vjernici i mještani Čičova ovu kapelu zovu Jozina kapela.

Kapela koju štiju svi

Kapela i danas jest mjesto okupljanja vjernika iz Sombora, Gradine, Lugova, Nenadića, ali nekada su ovdje dolazili i vjer-

nici iz Monoštora, Sonte, Berega... Tih godina, ali i toga kako se ova kapela štovala i od pravoslavaca prisjeća se **Dorđe Topalov** iz Čičova:

»Dok nije prokopan kanal Dunav – Tisa – Dunav nedaleko od kapele tekla je Mostonga. Bio je tad pod jednom vrbom bunar. Legenda kaže da se kod tog bunara često odmarala vojska, a konji iz njega napajali vodom. Konji su se brzo oporavljali pa je vojskovođa dao podići ovu kapelu. To je jedna od legendi. Po drugoj legendi kapelu je grof Marković izgradio nakon velike oluje kada se spasio baš na mjestu ove kapele. No, bez obzira na to zašto je kapela podignuta uvijek je bila mjesto okupljanja vjernika«, kaže Topalov.

Prisjeća se on i svojega djetinjstva, a bile su to 50-te godine prošlog stoljeća i vremena kada su vjernici, katolici iz okolnih mjesta, masovno dolazili u ovu kapelu.

»Crkvena svečanost održavala se nedjeljom koja pada odmah poslije 5. kolovoza, odnosno Snježne Gospe. Najviše su dolazile

Tjedan u Somboru

(Za)gušenje

Krenula je ovih dana u Somboru borba protiv uzurpatora atarskih putova, kako u atarima oko grada tako i u selima. Kažu toliko je to uzelo maha da se masovno odoravaju metri po metri putova u atarima, a onima željnim još kojeg parčeta zemlje nije

problem odorati čak ni ono malo travnate površine do asfaltirane ceste. A ta borba protiv uzurpatora znači da se obilazi teren, kolče odorani atarski putevi, a protiv onih koji su kao vlasnici ili korisnici poljoprivrednog zemljišta uzurpirali dio onoga što bi trebalo biti dovoljno prostrana prometnica za traktore i mehanizaciju bit će podnijete prekršajne prijave. Koliko će to imati efekta i hoće li i ovdje kao i drugdje neki biti izuzeti iz ove akcije? Postavljam to pitanje, iako i ja, kao i vi, već znam odgovor.

No, valjalo bi u ataru (i ne samo u ataru) malo poraditi i na kontroli ambrozije. Ima je svuda na rubovima poljoprivrednog zemljišta, ljetnim putovima, pored željezničkih pruga, na javnim površinama, pa čak vjerovali ili ne i u krugu zdravstvenih ustanova. Ali ambroziju su izgleda svi zaboravili. Osim onih koji će se uskoro, kada procvjetaju silna polja ambrozije gušiti, kašljati i suziti. Izgleda da je ambrozija postala samo njihova briga. I to poslije silnih bilborda, brošura, upozorenja, prijetnji, zakona i pravilnika i tko zna čega sve još ne. A sve je to trebalo ojačati svijest pučanstva da čisti i održava svoje njive, okućnice, dvorišta, ali bogami i svijest onih koji brinu o javnim površinama. A za svaki slučaj ako te svijesti ponestane tu su zakoni i pravilnici da se malo pripremi. Ali izgleda da je to sve palo u zaborav i ambrozija čini se više nikoga ne brine. Utihnule su kampanje, izgleda da su se umorili i oni koji su iz sezone u sezonu ponavljali koliko je ambrozija jak alergen. Ne ulazi se u polja ambrozije ni inspekcijama kojima je u opisu radnog mjesta primjena zakona i pravilnika koji (birokratskim jezikom rečeno) reguliraju ovu oblast ili jednostavnim jezikom rečeno točno definiraju tko što kontrolira i čija je obveza uništavanje ambrozije. I ako to izostane, kolike su kazne.

Pa dišite onda punim plućima, dok još možete.

Z. V.

žene, i to u teškoj crnini. Čak je bilo i onih žena koje su išle klečeći. Neki vjernici dolazili su i dan ranije. Jedina katolička obitelj ovdje u Čičovima bila je obitelj čuvara kapele, ali na taj dan nitko u Čičovima nije radio. Slavili su i pravoslavci, pozivali goste na taj dan i bilo je nezamislivo što raditi od velikih poslova. Ljudi je bilo toliko da je cijeli veliki plato na ovoj uzbrdici oko kapele bio pun vjernika. Nepisano pravilo je bilo, bez obzira na to čije su bile njive oko kapele, da se na tim njivama nije sijao kukuruz ili kakva druga proljetna kultura, već žito. Do Snježne Gospe žito se skidalo s njiva, ostajala je strnjika, pa se tako dobivao prostor za

parkiranje kočija i zaprega. Toliko je bilo naroda da se kola i konji nisu mogli parkirati na livadu oko kapele, već na okolne njive», kaže ovaj mještanin Čičova.

Procesije vjernika

Dolazaka u kapelu prisjeća se i **Terezija Dujmović**:

»Dolazilo se pješice, i to večer ranije. Bio je pored kapele bunarić i tu smo uvijek uzimali svetu vodu. Puno mi znači što još uvijek mogu ovdje doći. Dolaze i moje sestre i druga rodbina, ali čini mi se da je vjernika sve manje. A sjećam se nekada je proscion dolazio iz Monoštora. Išli su s barjacima, pjevali. Za nas iz Gradina salaša nedjelja poslije Snježne Gospe bila je Kapelsko proštenje. Tada je u Gradini bila igranka, rodbina je dolazila u goste, pravili se ručkovi. Danas još samo stariji dolaze na misu, a poslije mise kud koji.«

A doći iz Gradine do Čičova značilo je kolima i kočijama prijeći preko mosta. Kako se prisjeća **Josip Parčetić**, značilo je to dan ranije prijeći most da se vidi hoće li konji preko mosta ili ne.

»Ako bi se konji uplašili, ništa ih nije moglo natjerati da prijeđu most, pa se onda kočijom nije moglo na Kapelsko proštenje već pješice ili biciklima«, kaže Parčetić.

»U kapeli u Čičovima misa se održava dva puta na godinu. Na sam dan Snježne Gospe, 5. kolovoza, i prve nedjelje poslije tog 5. kolovoza. Ta tradicija, koja je još iz XVIII. stoljeća, ostala je do danas i vjernici čuvaju ovu kapelu. Prije nekoliko godina kapela je obnovljena. Na prijedlog župnika **Josipa Pekanovića** svake godine na *Vodeni ponediljak* ovdje održavamo svetu misu i blagoslov vozila. To je postao jedan lijepi običaj«, kaže kapelan u crkvi Svetog Trojstva u Somboru **Gabor Drobina**.

Z. Vasiljević

Nove prostorije Caritasa Sveta Anastazia iz Srijemske Mitrovice

Otvorena vrata osobama s invaliditetom

»Do sada smo bili jedini 'beskućnici' u Caritasu Srbije, a sada konačno imamo svoj krov nad glavom Mi smo pravi primjer da nitko nije gledao svoj interes, nego je sve rađeno iz ljubavi i prijateljstva«*

Caritas Sveta Anastazia već 15 godina aktivno radi u Srijemskoj Mitrovici, pružajući pomoć ljudima u potrebi. Do sada nisu imali svoje prostorije, radili su u iznajmljenim objektima, a jedno vrijeme i u prostorijama župe. Sada s ponosom kažu da se njihov dugogodišnji san ostvario, jer konačno imaju svoj krov nad glavom. Uz pomoć donatorskih sredstava Caritasa Njemačke, a na osnovu projekta biskupijskog Caritasa Srijem, Caritas Sveta Anastazia dobio je nove prostorije. U okviru ovog projekta u novom objektu srijemskomitrovačkog Caritasa pomoć će biti usmjerena prema osobama sa svim grupama invaliditeta, u cilju njihove deinstitucionalizacije i povećanja kvalitete njihovog života bez socijalne isključenosti. Projekt, financiran od Caritasa Njemačke, trajat će tri godine, a nakon toga očekivanja su da će srijemskomitrovački Caritas moći samostalno raditi, kako bi postao prepoznatljiv kako od strane države, tako i od strane Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Jedini takve vrste

Dnevni boravak za osobe s invaliditetom za sada je jedini takve vrste u Srijemskoj biskupiji.

»Ovakvi centri su od velikog značaja i drago nam je što je Caritas Njemačke prepoznao naš rad na ovom polju i dao jedan ozbiljan projekt. S druge strane, projekt je vrlo važan i za Caritas Srijem, s obzirom na to da je dobio vrlo moderan centar koji će

biti prepoznatljiv u cijeloj Srijemskoj biskupiji. Trudimo se da što više animiramo, najprije župni Caritas jer od njih sve počinje, a s druge strane radimo na velikim projektima kao što su migrantska kriza i mentalno zdravlje. Zato gledamo kad god imamo kapacitete da projekt određenog tipa razvijamo u nekoj župi«, kaže koordinator Caritasa Srijem **Petar Dujić**, ističući da je u planu da se u narednom razdoblju održavaju razne radionice koje će biti prilagođene određenim grupama korisnika.

Kontinuirani rad

Caritas je u Srijemskoj Mitrovici počeo organizirati djelovati 2003. godine. I tada su, kao i sada, počeli raditi uz pomoć Caritasa Njemačke i Caritasa Europe. U okviru ovog projekta poseban akcent će biti stavljen na osobe s mentalnim i intelektualnim poteškoćama, ali s obzirom na to da su u obvezi licencirati tu uslugu socijalne zaštite, vrata su širom otvorena svim osobama s invaliditetom s kojima oni surađuju već 15 godina.

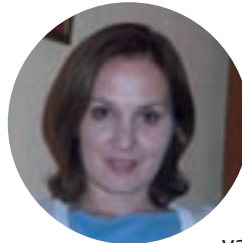
»Prisutni smo na ovom terenu 15 godina, s tim što se sada, što je za nas najvažnije, nalazimo najzad u našem prostoru. Moram se ovom prilikom zahvaliti rimokatoličkoj župi i našem župniku koji je dar jedne župljanke usmjerio za potrebe Caritasa. Do sada smo bili jedini 'beskućnici' u cijelom Caritasu Srbije, a sada imamo krov nad glavom. Adaptirali smo prostor za potrebe osoba s invaliditetom, a također i za neke druge projekte s obzirom na to da je ovo kuća od 150 kvadrata, koja pruža mogućnosti da se osmišljavaju i da se planiraju i neki drugi projekti«, kaže koordinatorka Caritasa Sveta Anastazia **Kristina Dragišić**.

Kako navode u srijemskomitrovačkom Caritasu, ovo je samo početak da učine nešto konkretno i dobro.

»Mi ćemo raditi aktivno sa svim osobama s invaliditetom. Pomagat ćemo njihovu deinstitucionalizaciju, osamostaljivanje,

Tjedan u Srijemu

Možda postoji nada

Sada je i službeno, nakon 17 godina od kada je u stečaju, Industrija mesa *Srem* iz Šida počela s radom. Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** posjetio je 9. kolovoza tvornicu za preradu mesa, kao primjer uspješne privatizacije iz stečaja, kojoj su zahva-

ljujući novom Sporazumu o slobodnoj trgovini otvorena vrata turskog tržišta. Podsjećanja radi, Industrija mesa *Srem* prodana je u travnju ove godine novim vlasnicima, domaćim investitorima, konzorciju poduzeća *Agropapuk* iz Kukujevača i Industrije mesa *Đurđević* iz Pećinaca za 3,5 milijuna eura. Inače, ova tvornica, nekadašnji gigant mesne industrije, osnovana je davne 1919. godine. Zapošljavala je preko 2.000 radnika, a nakon stečaja, proizvodne hale su dane u zakup. Novi vlasnici najavljuju isključivu proizvodnju goveđeg mesa koje će se prodavati u Turskoj, na temelju državnog sporazuma o bescarinskom izvozu goveđeg mesa. Danas je u novootvorenoj tvornici zaposleno 130 radnika, a najave su da će biti uposleno još ljudi. Ne može se reći da se Šidani nisu obradovali, jer konačno je jedna od tvornica nakon dužeg vremena počela raditi, a posjet predsjednika dala im je nadu da nisu zaboravljeni. Pogotovo što problema na ovim prostorima ima više. No, ono što ohrabruje su obećanja koja su im prilikom otvaranja upućena od njega. Što se tiče proizvodnje mesa, predstavnik turske kompanije *ETCII halil meso* **Dželal Naz** je najavio da to poduzeće planira ove godine uvesti iz Srbije 6.000 tona goveđeg mesa, a sljedeće 10.000. Što se tiče stanja u Općini Šid, predsjednik Vučić je izjavio da nije zadovoljan s obzirom na to da ova općina ima 70.000 eura deficita u proračunu tijekom godine, a to se može promijeniti, kako je kazao, samo većim zapošljavanjem i otvaranjem novih tvornica. A stigla su obećanja da će i ceste (koje su u ovom dijelu Srijema u vrlo lošem stanju), uskoro biti obnovljene. Kako je izjavio, dva kraka autoceste prolazi će upravo kroz šidsku općinu, »pogranične općine prema Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj su od strateškog značaja za Srbiju«, kazao je on. Nažalost, Šid posljednjih godina, unatoč činjenici da je pogranična općina, neke pogodnosti zbog svog specifičnog položaja nije imao. Riječi predsjednika upućene građanima ove općine dale su neku nadu da će se konačno nešto nakon više godina ipak pokrenuti.

S. D.

prihvaćanje u društvo, a s druge strane već ćemo planski djelovati kako bismo proširili naše kapacitete. Nadam se da će nas ova uprisutnjenost u objektu moći prezentirati svima. Dva mjeseca smo uz pomoć sredstava Caritasa Njemačke adaptirali ovaj objekt. Puno se radilo, a u poslove su bili uključeni mnogi: prijatelji Caritasa, naši osobni prijatelji, rodbina, djeca... i ja im se ovom prilikom od srca zahvaljujem, jer ovo danas ne bi tako izgledalo da nije uloženo puno ljubavi i njihovog volonterskog rada. Mi smo pravi primjer da nitko nije gledao svoj interes, nego da je sve rađeno iz ljubavi i prijateljstva«, kaže Dragišić.

Uvjeti prilagođeni korisnicima

Oduševljenje zbog novih prostorija nisu krili ni korisnici.

»Već 45 godina vodim veliku životnu borbu sa svim strukturama koje su prošle kroz vlast tadašnje Jugoslavije i danas Srbije. Jako malo su nam izlazili u susret, a ovo što je Caritas uradio za nas ugodno me iznenadilo. Već nekoliko godina surađujem s njima, a dugo sam bio humanitarni radnik. Bio sam predsjednik Udruge paraplegičara za cijeli Srijem i osnivač prve udruge paraplegičara na razini Vojvodine«, kaže **Radoslav Stanisavljević**, navodeći da je novi objekt jedan od rijetkih takve vrste koji je izgrađen striktno po propisima i prilagođen invalidima.

»Iako imamo bliske ljude oko sebe, mi vodimo usamljeni život. Mi se drugačije osjećamo kada se okupimo ovdje, gdje smo svi isti. Ovdje ćemo, siguran sam, biti uvijek lijepo dočekani i ispraćeni, a i mi ćemo gledati da to cijenimo i poštujemo«, kaže on.

Ružica Garunović, predsjednica Društva za cerebralnu dječju paralizu Srijemskog okruga i predsjednica Saveza za dječju cerebralnu paralizu Vojvodine, također je pozdravila rad Caritasa.

»Ovaj grad nema dnevni boravak za osobe s invaliditetom i ja pozdravljam rad Caritasa. Dnevni boravak će mnogo značiti za osobe s invaliditetom i očekujem da će se svi ovdje osjećati kao u svojoj kući. Osobe s invaliditetom su u ovom gradu prilično nevidljive, zato će usluge koje će osobama s invaliditetom biti pružene ovdje, svima biti od velike koristi i to je jako dobro.«

Osim odgovarajućih uvjeta za boravak osoba s invaliditetom koje korisnici imaju u novootvorenom objektu, ono što nikako ne izostaje je plemenitost, pažnja i ljubav koju im volonteri Caritasa nesebično pružaju, što je njima od iznimnog značaja.

S. Darabašić

U rezidenciji *Ruski dvor* u Šidu tijekom prošloga tjedna šest dana boravilo je petnaest mladih volontera Caritasa di Bergama iz Italije, zajedno sa svojim svećenikom. Cilj njihova posjeta bio je da se njihovi mladi upoznaju s radom volontera Caritasa Srijem s migrantima u prihvatnom centru Principovac, njihovom rutom kretanja, kako bi ta svoja iskustva prenijeli u radu s njima i u njihovom gradu.

»Mi smo im uspjeli osigurati da volontiraju u prihvatnom centru. Tamo imaju prilike vidjeti sve aktivnosti Caritasa Srijem koje su do sada rađene, kao i one s kojima se sada bavimo: radionice za izradu nakita, dekupaž, krojačko-šivača radionica, sportske aktivnosti, sati srpskog i engleskog jezika. Ovo je njihov prvi posjet Srijemu i nastojat ćemo i u budućnosti surađivati s njima«, kaže Petar Dujić, navodeći da su gosti iz Italije osim boravka u Šidu imali priliku posjetiti Beograd i Zemun, gdje su se upoznali sa znamenitostima tih gradova.

Jedan od rijetkih salaša danas

Ovi naši, somborski salaši (II.)

Lugovo (ili Lugumerci)

Lugovo su salaši uz cestu Sombor – Stapar. Generacijama na tim salašima žive Bunjevci, izmiješani sa Srbima starosjedocima i ljudima koji su ove salaše počeli naseljavati 50-ih godina prošlog stoljeća.

Za razliku od salaša Nenadić ili Gradina, za koje je prva asocijacija da su to bunjevački salaši, za Lugovo (ili Lugumerce) se to ne može reći. Oduvijek su na tim salašima živjele obitelji Hrvata Bunjevaca i Srba starosjedilaca. Jedni pored drugih, dobri susjedi koji su se međusobno pomagali, poštivali, ali rijetko miješali ženidbom ili udajom. Danas je i slika tih salaša posve drugačija. Od nekadašnjih salaša malo je toga ostalo, a umjesto njih ili između njih nanizale su se moderne kuće i katnice. Među stoljetne salašare doselili su se i neki drugi, a to doseljavanje počelo je još 50-ih godina, kada su na ove prostore kao radnici na poljoprivrednim imanjima stizali ljudi iz Bosne. Tu su radili, tu su i ostali i skućili se. Kasnije su Lugovo popunili oni koji su tu podizali kuće zbog blizine tvornica koje su od prvih kuća u Lugovu udaljene tek kilometar-dva. Nemaju, niti su ikada imali, Lugovčani svoju kapelu, nemaju niti su imali dom kulture, imali su, ali više nemaju školu. Sve drugo danas ih svrstava u red komunalno opremljenih naselja. Imaju cestu, telefone, biciklističku stazu, internet i odnedavno i gradski vodovod. A Sombor im je na dohvat ruke. Nekoliko kilometara i stiže se do table Sombor, naravno s one Staparske strane, jer se i Lugovo proteže duž ceste Sombor – Stapar.

Značajna je to prometnica koja Sombor spaja s Novim Sadom preko Odžaka, pa je cesta kroz ove salaše danas značajna pro-

metnica. Vozači je znaju kao mjesto gdje često policija kontrolira ograničenje brzine. Naučili su to već vozači, pa se kroz ove salaše voze po propisu, a to znači ne brže od 70 kilometara na sat. I tako nekoliko kilometara koliko se protežu Lugovo salaši. Ili je možda danas bolje reći jedno od somborskih prigradskih naselja, jer danas samo tek poneki tipičan salaš, uvučen od ceste, izviruje iz bagremovog šumarka.

Okrenuti gradu

Popis obitelji Hrvata Bunjevaca koji danas žive u Lugovu izgleda ovako – **Beretić, Bošnjak, Čuvardić, Lukić, Gašparić, Matarić, Raić, Pekanović**. U Lugovu su i starosjedjelačke srpske obitelji **Dojić, Lugumerski, Nenadov, Jelačić, Ovcin, Racić, Berić**... Ali je popis stanovnika Lugova duži, jer su se na tom dijelu ceste Sombor – Stapar proteklih desetljeća kućili i ljudi iz drugih krajeva. Za starosjedioce ovih salaša, uostalom kao i za druge salašare, tipično je da su se generacijama bavili poljoprivredom i da su u tom poslu istrajavali dogod se moglo preživjeti i živjeti od zemlje koju su imali. Bio je običaj da se stari, kada posustanu zbog godina i teškog posla, povlače u varoš u kuće koje su naslijedili ili sebi kupili da imaju za starost. O njima su brinula djeca kojima su ostavili i salaš i zemlju. A ta briga značila je da su djeca skrbila da starima u varoši ništa ne fali. A s obzirom na to da se na salašima proizvodilo skoro sve potrebno jednom kućanstvu ta briga nije bila ni teška ni skupa. Uvijek je u oboru bio koji tovljenik više, uvijek je bilo mlijeka, sira, jaja. Nekada se

starima ostavljao i dio zemlje, a ako su kuće u varoši bile veće izdavao se dio, pa su se i tako pomagali bačo i nana u varoši. A nedjelja je obvezno bila dan kada se na užnu išlo u varoš. Prezali su se konji i kočije i u Sombor se išlo na misu. Konji su se isprezali i kola ostavljala u kući u varoši, a poslije mise ostajalo se na užni i još malo na divanu kod starih, pa onda nazad na salaš, jer se poslovi oko stoke nisu mogli odgoditi za sutra. Odlazak u varoš značio je i da se obvezno mora svratiti u Hrvatski dom. Naročito petkom i nedjeljom poslije mise. Imali su salašari i svoje berbere, kod kojih se išlo ne samo radi šišanja već i da bi se malo divanilo s ljudima. O onome o čemu se ne priča javno, sa svakim, već onako povjerljivo, u pola glasa.

A doći u Sombor značilo je prijeći most na Velikom bačkom kanalu. Onaj betonski na glavnoj cesti. A ako ne taj, onda jedan od nekoliko drvenih koji su, prema Gradini, spajali dvije kanalske obale. Bili su i ti drveni mostovi takvi da se preko njih moglo i kolima i konjima. Bili nekad, jer danas na potezu od Stuparskog puta do Malog Starapa, kažu, nema više ni jednog preostalog drvenog mosta. A i malo bi sada bilo koristi od njih, jer današnju mehanizaciju ti mostovi teško da bi izdržali.

Zaboravljena ikavica

Svoju bunjevačku ikavicu salašari iz Lugova skoro više i ne govore. Danak je to sredini u kojoj su živjeli, u koju su se doseljavali ljudi sa strane, pa je ikavica izazivala podsmijeh i komentare. Naročito su na to bila osjetljiva djeca koja su pod utjecajem škole,

vršnjaka i okolice polako zaboravljala ikavicu.

Za razliku od Nenadića, Bezdanskog puta ili Gradine, Lugovo nije u poslijeratnom razdoblju dobilo svoj dom kulture. Kažu, bilo je planova, ali je (što ipak nije potvrđena priča) materijal namijenjen za gradnju doma kulture nestao, pa je u zaborav pala i ideja da se u Lugovu napravi mjesto koje će okupljati salašare. Ali to ne znači da salašari nisu imali gdje da se skupe i prekrate salašarske duge noći. To mjesto bila je kavana. A Sveti Sava bio je pravoslavni svetac koji se slavio kao slava Lugova. Istrajavali su Lugovčani u tome i onda kada politika nije s odobravanjem gledala na sve što ima bilo kakve veze s crkvom. A na igranku koja je tog dana organizirana dolazili su svi salašari, bez obzira bili pravoslavci ili katolici. Bili su oni dobri susjedi, prijatelji, išli zajedno na igranke u Gradinu, na kakvu proslavu u Čičove, ali se nisu miješali ženidbom i udajom. Nije da nije bilo kakvog pogleda, ljubavi, ali je uvijek prevladala bačina riječ razuma.

Tamo gdje ima mladih, gdje ima ljubavi, ima i djece. Bilo ih je do prije tridesetak godina toliko da je salašarska škola imala dvije učiteljice. Posljednjih godina škola je imala četiri razreda, a nakon toga salašarska djeca školovanje su nastavljala u Somboru. Posljednja generacija iz te škole krenula je u grad prije desetak godina. Bilo ih je, tih posljednjih godina, ne malo za dvije učiteljice, već malo i za jednu. Ali nije to toliko zbog toga što je djece bilo sve manje već više zbog želje roditelja da im djeca odmah krenu u grad u školu.

Zlata Vasiljević

Ljetna škola hrvatskog folklora

ZADAR – Ljetna škola hrvatskog folklora, dugogodišnji projekt Hrvatske matice iseljenika, održana je ove godine od 2. do 11. kolovoza u Zadru, u dijelu grada Borik. Među više od 80 polaznika iz Hrvatske i svijeta, u Školi je sudjelovalo i dvoje polaznika iz Srbije: **Bojan Kadar** iz HKC-a *Srijem* iz Srijemske Mitrovice (sekcija plesa) i **Kristina Perić** iz KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora (sekcija glazbala). Ovog ljeta podučavane su nošnje, pjesme i glazbala

hrvatskoga jadranskoga područja, kao i plesovi i glazba južne Hercegovine i plesovi Hrvata iz Boke kotorske.

Škola je namijenjena ponajprije obrazovanju voditelja i članova hrvatskih folklornih i tamburaških skupina u izvandomovinstvu, ali okuplja i sve ljubitelje hrvatskoga folklora u svijetu. Kroz ovaj projekt ostvaruju se i ciljevi HMI-ja: očuvanje, jačanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture i nacionalnog identiteta u izvandomovinstvu te povezivanje raseljene i domovinske Hrvatske.

D. B. P.

Izložba o olaškoj čipki

SUBOTICA – Izložba *Čudo Olaša: čipka* bit će otvorena danas (petak, 17. kolovoza) u Gradskom muzeju Subotica, s početkom u 12 sati. O olaškoj čipki uz video prezentaciju govorit će **Éva Szécsiné Rédei**, ravnateljica *Kuće čipki* iz Olaša (Kiskunhalasa) u Mađarskoj. U programu nastupa zbor *Veronika* KUDZ-a *Lányi Ernő* iz Subotice i tamburaški sastav HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Izložba i nakon toga majstorska radionica ostvaruju se u okviru Programa prekogranične suradnje Interreg IPA Srbija-Mađarska.

D. B. P.

Umjetnička kolonija Stipan Šabić 2018.

PALIĆ – Osmi po redu saziv Umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će održan od 20. do 25. kolovoza na Paliću. Na ovoj likovnoj manifestaciji, koja se organizira u spomen na subotičkog slikara i likovnog pedagoga **Stipana Šabića**, ove će godine sudjelovati slikari iz Austrije, Njemačke, Rumunjske, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije. Svečano zatvaranje ko-

lonije, kada će se moći pogledati i nastala djela, bit će u iduću subotu, 25. kolovoza, u 19 sati. Koloniju skupa organiziraju HLU Croart iz Subotice i poduzeće *Elite Palić*.

D. B. P.

Galerijski dan posvećen Dubrovniku

NOVI SAD – U okviru *Ljeta na Trgu galerija* u Novom Sadu i tematske postavke *Mediterran u djelima iz kolekcije Pavla Beljanskog*, u četvrtak, 23. kolovoza, dan je posvećen Hrvatskoj. Predavanje o umjetničkoj sceni u Dubrovniku između dva svjetska

rata održat će povjesničar umjetnosti **Ivan Viđen**, u Spomen-zbirci *Pavla Beljanskog* (Novi Sad, Trg galerija 2) u 19.30 sati. Uz osvrt na umjetnike čija su djela nastala u Dubrovniku i okolici, a koja se nalaze u ovoj postavci, Viđen će posebno govoriti o krugu umjetnika oko **Koste Strajnića**, dubrovačkog povjesničara umjetnosti, konzervatora i mecene.

M. T.

Poziv za dječje pisce

NOVI SAD – Novosadska novinarska škola (NNŠ) raspisala je poziv za autore koji pišu priče za djecu na jezicima nacionalnih manjina – hrvatskom, romskom, slovačkom i mađarskom – da pošalju svoje radove. Riječ je o nastavku projekta *Kovčević* u okviru kojeg se snima serijal audio priča za djecu na jezicima nacionalnih manjina. Radove dužine od 500 do 1200 riječi (word) treba poslati na adresu valentina@novinarska-skola.org.rs. Odaabrane priče će biti snimljene u audio formu, prevedene i na druge manjinske jezike i emitirane na internetskoj stranici Novosadske novinarske škole. Detaljnije informacije iz poziva možete pogledati na internetskoj stranici Škole – www.novinarska-skola.org.rs.

D. B. P.

Završeno predstavljanje slike Ane Tudor u podunavskim gradovima

Kilometar Dunava se ukotvio u Sonti

Kapitalno djelo amaterske slikarice **Ane Tudor** slika *Kilometar Dunava* u prethodnih mjesec dana predstavljeno je u trinaest gradova smještenih od izvora do ušća ove moćne rijeke, a potom je vraćeno u Sontu. Proteklog tjedna priređena su predstavljanja u Hrvatskoj i Srbiji. U suorganizaciji s Mirovnom grupom mladih *Dunav* dio platna duljine 250 metara bio je izložen u Vukovaru na šetnici uz Dunav u četvrtak, 9. kolovoza. Dva dana kasnije *Kilometar Dunava* je postavljen u prijestolnici Srbije, na platou kod kipa *Pobjednika* na Kalemegdanu.

Kako bi pokazala svoju ljubav prema Dunavu, ali i ukazala na ekološki aspekt, autorica Ana Tudor je s ovim jedinstvenim projektom pošla na put od Schwarzwalda do delte Dunava na Crnom moru. I na stanici ovoga putovanja, na Kalemegdanu razgovarala je s brojnim znatizeljnim Beograđanima, ali i turistima, kojima je njezin projekt privukao pozornost.

Zadovoljni urađenim bili su i predstavnici organizacije *Association for Wildlife Protection* koja realizira ovaj projekt.

»Ovaj projekt realiziramo skupa s njemačkom fondacijom Baden-Württemberg kao dio programa *Perspektiva Dunava: Obrazovanje, kultura i civilno društvo*. Dunav na svojem toku od 2.857 kilometara protiče kroz deset zemalja i četiri glavna grada, a iz njega se pijačom vodom opskrbljuje 20 milijuna ljudi. Osim toga, ta rijeka je i dom velikog broja ugroženih životinjskih vrsta«, istaknuo je voditelj projekta **Mario Kummel**.

I. A.

Bodrog fest u Monoštoru

U čast tradicije

Festival kulture, tradicije i hrane *Bodrog fest*, koji se u Monoštoru održava već 14 godina, ove godine okupio je stare zanate, majstore slanah i slatkih delicija, kulturno-umjetnička društva i nekoliko tisuća posjetitelja, zaljubljenika u monoštorsku feštu. Tako je svakog drugog vikenda u kolovozu kada centar Monoštora oživi od štandova s doboš tortama, te tezgama s paprikašima koji se kuhaju na licu mjesta. Po želji od divljači ili ribe. Tezgama s prženom ribom, od smuđa i soma do deverike. Tezgama na kojima se nudi monoštorski med ili koji komad prelijepe šokačke nošnje. Uza sve to živo je i na pozornici gdje se tijekom dana smjenjuju recitatori i kulturno-umjetnička društva. Organizatori nikada ne zaboravljaju ni promociju onoga što je specifikum Monoštora, a to je ta stoljetna povezanost sela i njegovih ljudi s prirodom koja ih okružuje. Doprinos toj priči ove godine dala je Udruga *Čepom do osmjeha* koja je na *Bodrog festu* najmlađim Monoštorcima promovirala ovu humanitarnu akciju, koja ne samo da ima svoju humanu crtu, već i svoj ekološki dio.

Večer prije, a kao dio *Bodrog festa*, održano je natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša. Najpaprikaš skuhaio je jedan Bezdanac, ali Monoštorci, u šali kažu da su mu to prvo mjesto ustupili kao dobri domaćini, a oni su se zadovoljili drugim i trećim mjestom.

Z. V.

Ljetovanje u Puli i Novom Vinodolskom

razvojne projekte u Tavankutu. Boravak naših članova u Novom Vinodolskom je snažna potpora našim aktivnostima na polju očuvanja kulturne baštine i razvoja projektnih aktivnosti koje provodimo kroz djelovanje folklorne i tamburaške sekcije. Ali ono što naša udruga radi daleko je šire i više od onoga što možemo ovdje prezentirati. Mi pokušavamo pokazati kako se ustvari može razviti jedna lokalna zajednica, pogotovo hrvatska zajednica u Srbiji koja je možda u posljednje vrijeme bila malo i zapostavljena, ali evo jedna sjajna razvojna priča, u kojoj su nam puno pomogli i Grad Zagreb i Gradsko društvo Crvenog križa iz Zagreba. Naš Etno salaš *Balažević*, koji je postao simbol Tavankuta i koji je kroz sve ove godine kako se mi bavimo seoskim turizmom dobio prvu nagradu u kategoriji Salaša od Ministarstva turizma Srbije, za nas je doista veliko priznanje. Tome su svojim donacijama i financijskom potporom po-

Članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta ljetovali su organizirano i ove godine, ovoga puta u Puli i Novom Vinodolskom. Ljetovanje su započeli uzvratnim posjetom Kulturno-umjetničkom društvu *Uljanik* iz Pule. U okviru tog posjeta tavankutsko Društvo održalo je nastup u Labinu, a članovi su uz stručno vođenje imali prigodu obići znamenitosti Grada Pule: staru gradsku jezgru, Arenu, Slavoluk Sergijevaca – Zlatna vrata itd. Nakon provedenog vikenda u Istri, Tavankučani su se uputili u Novi Vinodolski, gdje je daljnji boravak u *Vili Rustici* organiziran u okviru suradnje tavankutske udruge s Gradom Zagrebom i Gradskim društvom Crvenog križa iz Zagreba.

Tijekom boravka u Novom Vinodolskom gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić** je posjetio Tavankučane. Tom prigodom, u svom pozdravnom govoru je istaknuo:

»Grad Zagreb već četvrtu godinu zaredom Tavankučanima organizira boravak na hrvatskom Jadranu u Novom Vinodolskom. Grad Zagreb živi sa svim dijelovima Hrvatske, a posebno s našim sunarodnjacima izvan Hrvatske. Naša je obveza pomagati našim ljudima, našoj omladini, a Grad Zagreb to čini i činit će u budućnosti.«

Predsjednik tavankutske udruge **Ladislav Suknović** se zahvalio domaćinima te istaknuo:

»Suradnja i potpora Grada Zagreba i gradskog društva Crvenog križa je u projektnom smislu produbljena i usmjerena na

mogli i Grad Zagreb i Gradsko društvo Crvenog križa iz Zagreba.«

Ravnatelj Gradskog društva Crvenog križa **Petar Penava** u svojem je obraćanju naglasio zadovoljstvo suradnjom s hrvatskom nacionalnom manjinom u Srbiji, kako s Hrvatskim nacionalnim vijećem tako i s Društvom *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Osim gradonačelnika Bandića i ravnatelja Penave, na susretu s Tavankučanima u Novom Vinodolskom bilo je još nekoliko članova zagrebačke gradske uprave.

I. D.

HKPD Matija Gubec iz Tavankuta gostovalo na smotri folkloru u Posušju

Susreti sa sunarodnjacima iz Hercegovine

U Posušju se već trinaestu godinu organizira Smotra izvornog folkloru pod nazivom *Silo na ognjištu*, a na ovogodišnjoj manifestaciji gostovalo je i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta. Osim Tavankučana na smotri su sudjelovali i KUD-ovi

iz Hutova, Jalžabeta kraj Varaždina, Dicma, Aladinića, Širokog Brijega te domaćini HKUD *Fra Petar Bakula* iz Posušja.

»Mislim da su sudionici smotre publici uspjeli prikazati različite običaje i nošnje, odnosno tradicijsku kulturu u različitim krajevima u kojima žive Hrvati«, kaže predsjednica HKUD-a *Fra Petar Bakula* iz Posušja **Gabrijela Širić**.

Predstavnik gostujućih kulturno-umjetničkih društava ovom je prigodom ugostio i općinski načelnik **Branko Bago**.

Gostima se zahvalio na dolasku i sudjelovanju na ovoj smotri, a domaćinima čestitao na uspješnoj organizaciji i ustrajnosti u očuvanju hrvatskih tradicijskih običaja u Posušju. Predstavnica HKPD-a *Matija Gubec* **Ljubica Vuković-Dulić** je nazočne ovom prigodom upoznala s radom te

tavankutske udruge te pozvala udругu domaćina i načelnika općine da posjete Tavankut, na čemu se načelnik zahvalio i prihvatio poziv. HKUD *Fra Petar Bakula* svoje gostovanje u Tavankutu planira za narednu godinu za otvorenje XXXIV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame.

Inače, za organizaciju trodnevnog boravka Tavankučana u Hercegovini zaslužna je Udruga posuških gospodarstvenika čiji su predstavnici bili ranije u službenom posjetu Hrvatima u Vojvodini. Članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta su, osim sudjelovanja na smotri u Posušju, bili i u Parku prirode *Blidinje*, a posjetili su Mostar, Blagaj i izvor rijeke Bune, Međugorje, slapove Kravice te Sarajevo.

Smotra *Silo na ognjištu* organizira se u okviru manifestacije *Posuško lito*, a pod pokroviteljstvom Općine Posušje.

I. D.

15. Srem folk fest u Srijemskoj Mitrovici

Festival pjesme, plesa i prijateljstva

Od 11. do 14. kolovoza na Žitnom trgu u Srijemskoj Mitrovici održan je 15. po redu Međunarodni revijalni festival folklor *Srem folk fest*, jedna od najvećih manifestacija te vrste u Srbiji. Cilj festivala je njegovanje i promoviranje kulture i tradicije svih naroda svijeta kroz ples, pjesmu i glazbu, ali i upoznavanje gostujućih ansambala s kulturom i tradicijom grada domaćina i njegove okolice. Jedan od ciljeva je i uspostavljanje suradnje među ansablama na internacionalnoj razini. Ove je godine na festivalu sudjelovalo preko 600 izvođača, članova ansambala iz 13 zemalja svijeta: Kolumbije, Kostarike, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Grčke, Hrvatske, Italije, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Rusije i Srbije. Domaćin festivala bilo je KUD *Branko Radičević* iz Srijemske Mitrovice, a manifestaciju svake godine organizira Centar za kulturu *Sirmiumart* pod pokroviteljstvom Grada Srijemska Mitrovice.

U novom ambijentu

Prve večeri festivala, nakon defilea ulicama grada i ceremonije otvorenja na rekonstruiranom Žitnom trgu, predstavilo se šest folklornih skupina.

»Komentari gostiju su pozitivni i oni su sa sobom donijeli lijepo vrijeme i lijepo raspoloženje i nadam da će tako ostati do kraja festivala. Ove se godine festival održava u potpuno drugačijem ambijentu, obnovljenom Žitnom trgu. Bili smo na slatkim mukama sve ove dane u pripremama, ali smo uspjeli odoljeti tom izazovu i pripremiti scenu koja je zaista po uzoru na europske festivale folklor«, istaknuo je direktor *Sirmiumarta* **Petar Samardžić**.

Velika posjećenost

A koliko Mitrovčani vole folklor potvrdili su već prvog dana na otvaranju festivala. Više od 5.000 posjetitelja gromoglasnim pljeskom pozdravilo je izvedbu festivalske himne *Mitrovica pjeva*, koju je izveo dječji zbor *Sirmiumarta*.

»Sudeći po broju posjetitelja može se zaključiti da mitrovačka publika voli ovaj festival i da voli upoznavati različite kulture naroda. U ovom novom ruhu kako sada izgleda naš Žitni trg čini mi se da ima i više publike nego što je to bilo ranijih godina, a sigurno da tome pridonosi i raznovrstan program«, kazao je umjetnički direktor Festivala **Dragan Đorđević**.

Dojmovi sudionika

Veliku pozornost publike, svojom nošnjom i plesom privukli su gosti iz Kolumbije. S druge strane, i oni su oduševljeni našom zemljom.

»Prvi put smo u Srbiji i veoma nam je ugodno ovdje. Oduševljeni smo festivalom kao i srdačnošću domaćina. Nismo očekivali da ćemo se upoznati i družiti s toliko velikim brojem ljudi s različitih kontinenata«, kazao nam je **Edvin Mendoza**.

Treće večeri festivala predstavio se i folklorni ansambl *Mladost* iz Samobora u Hrvatskoj, koji djeluje od 1972. godine. Osim folklorne skupine, njihovi glazbenici su sudjelovali i kao specijalni gosti na tamburaškoj večeri *Od begeša do prima*, koja je 15. kolovoza održana na Žitnom trgu.

Osim velikog broja folklornih ansambala iz više zemalja svijeta, za posjetitelje su priređeni i brojni štandovi s gastronomskim specijalitetima kao i rukotvorinama udruga iz Srijemske Mitrovice.

S. Darabašić

Dječje pjesmice kao muzički žanr u nestajanju

Zaboravljeni globus ljepote

Iako su – što bi **Velimir Milošević** rekao u svojoj pjesmi – »voj-ska najjača«, djeca su prva izgubila bitku u ratu neukusa koji se globalno vodi preko televizijskih i drugih ekrana. I ne samo da su tu bitku već odavno izgubila ukidanjem, recimo, osmišljenih sadržaja na javnom servisu (Radioteleviziji Srbije, konkretno), poput davno prošlih školskih programa u jutarnjim i poslijepodnev-nim satima, nego se umrtvljene dječje duše zlorabe u cilju širenja sveopćeg šunda, kiča i izopačenih vrijednosti koji kao vjesnici Apokalipse vladaju ovim prostorima već puna tri desetljeća.

»Jao, Bože!, Jaaa, jaaa, majko moja. Čao, ko si ti?«, prigodno »iznenađena« za potrebe publi-ke TV *Pinka* reći će jedna članica žirija s velikim tamnim naočalama i usnama (moguće i grudi-ma) koje se tope na suncu i u blizini uključenog radijatora u trenutku dok publika u areni pro-grama vrišti od ushićenja, jer se na sceni poja-vio sedmogodišnji **Nikola** koji na pitanje što će raditi odgovara »ja ću da repujem«.

Prigodno odjeven, sa 90 stupnjeva zaokre-nutom i bečarski nakrivljenom kapom, većom za nekoliko brojeva od njegove glavice, Nikola »repuje« na neko elektronsko zavijanje **Cece** ili neke njoj slične kreštaljke, stimuliran pljeskom publike i ritmičnim njihanjem članova žirija u programu pod nazivom *Ja imam talenat*.

Možemo samo zamisliti radost roditelja, susje-da, rodbine i drugova ispred tv ekrana dok Niko-la »repuje« uz teško razumljive stihove u kojima se razabire nešto poput »Šta čekaš? Navali! Dođi, pa me zapali«, »skini armani« itd., isl. Koliko je samo tu truda doma bilo uloženo! Više nego za program dočeka predsjednika u školi. Ali, ispla-tilo se. Nikolu je vidjelo milijun i tucet čika i teta s istančanim muzičkim ukusom. A možda i po-neki pedofil. Ali, što ćeš: to ti je »rizik profesije«.

S druge strane ovog košmara nalazi se i od mnogih roditelja i od većine voditelja davno skrajnuti i zaboravljeni lijepi san u kom neka druga djeca pjevaju o mišu koji je dobio grip, pa je zbog toga sjeo u džip, prevalivši put dugačak da ga pregleda doktor mačak. U tom snu – u kom su nekoć, uživo ili u studiju, glavni likovi bili **Minja Subota**, **Arsen Dedić**, **Dragan Laković**, **Zdenka Vučković**, **Kolibri**, **Zagrebački mališani** i još brojni drugi junaci našeg djetinj-stva – kuće su bile od čokolade, a prozori od marmelade. Dok je, recimo, tužni zeko tražio smrznuti potočić, dotle je grupa djece išla u Afriku da sadi papriku; dok vuk nije shvatio koliko štete na-nosi sam sebi stoga što je buba lenja, dotle su se sporazumjeli čak i beli slon i telefon.

Ali, šalu na stranu (ako je ova poštapalica uopće prigodna za je-dan ovako vedri tekst): tajna ljepote dječjih pjesmica sadržana je

upravo u njihovoj ljepoti! Uuuups, jednostavnosti. A, opće je po-znato (bar odraslima) da je put do jednostavnosti najsloženiji, jer ga u prethodnoj zagradi spomenuti odrasli uvijek zakompliciraju i zamrse toliko da ga ni Ivica ni Marica kasnije ne mogu pronaći.

Na svu sreću, djeca nemaju tih problema: jednostavnost, kao najsloženiji oblik ljepote, nepogrešivo prepoznaju čak i kada još ne znaju značenje stihova »London bridge is falling down« ili pak što znači »Five little ducks«. Umjesto riječi (koje će vrlo brzo upi-ti bolje od svojih roditelja), prepoznaju vesele, upravo njima primjerene taktove i harmoniju koje neće zaboraviti dok su živi.

Pred onim tko voli dječje pjesme – a ne voli ih samo ona(j) tko želi biti »odrastao«, odnosno ona(j) bez duše – nalazi se, ali baš u najdoslov-nijem smislu, globus ljepote, jer su svi odrasli u svakom narodu našli makar malo vremena da kroz uspavanku, brzalicu, brojalicu ili umjetnič-ku stihotvorinu izaberu najnježnije note, akor-de, skale i ljestvice kako bi svojim potomcima nerijetko dočarali svijet za kakvim sami uzalud-no žude. Otuda i nije čudno što su dječje pjesme sastavni dio mnogih narodnih igara. Sjetimo se samo *Pikuše* (Međimurje), poskočica *Házasodik a tücsök* (Ženi se cvrčak), *Érik a szőlő* (Zrije grož-de, Dél alföld) ili, tako bar djeluje, gotovo kom-pletnog repertoara slovačkih narodnih plesova, pa će i tvrdnja iz prethodne rečenice dobiti na težini i razumijevanju.

To što se dječje pjesme kod nas gube već i u vrtićima (i tamo su već, provjereno, svojim »ma-terijalima« prisutni **Aca Lukas**, **Sneki** i ostali poznati umjetnici) ne znači da su one *démodé* nego znači da s ovim društvom nešto ozbiljno nije u redu. Ne njegovati u školi, na radiju, televi-ziji i javnom životu uopće ljubav prema djetetu nego ga od najranijih dana mentalno silovati »vrijednostima« koje se ne uklapaju u njegovu prirodu u stanju su samo ozbiljno bolesna druš-tva. Društva koja će, već koliko sutra – za komer-

cijalne potrebe »gledanosti« – svoju djecu slati u *Parove*, *Zadrugu* ili *Farmu* kao najraniju obuku koja prethodi naknadnom novače-nju u život s one strane zakona, morala i logike.

Stoga, ukoliko sebe ne doživljavate kao da ste dio oboljelog društva (što mi u većini, nažalost, jesmo), umjesto nekog »hita« za odrasle odmah pustite Arsenov *Kad bi svi...* Dok Vi tako, još sa svježim obećanjima Predsjednika, maštate o tome kako će uskoro skočiti plaće, pustite Ivu da istrči na ulicu kom sa svojim društvom neće biti teško zamisliti da je lokomotiva. Samo... Gdje naći Ivu? Da nije otišao kod Nikole?

Zlatko Romić

Da kažu svi
dosta je bilo
jer suza već
mnogo se lilo
na svijetu već
loše je bilo
sad dobro će bit.

I ne bi tad
bilo ni rata
a tko je sam
damo mu brata
i sav bi strah
skinuli s vrata
jer
bio bi mir.

Proslavljen kirbaj u Sonti

Na dan smrti sv. Lovre mučenika, 10. kolovoza, proslavljen je kirbaj u Sonti. U duhu tradicije mještana, starije od dva stoljeća, sam Dan zaštitnika župe proslavljen je svečanom svetom misom u crkvi koja nosi njegovo ime. Misu je predslavio upravitelj svetišta Gospe od utočišta u Aljmašu preč. **Anto Marikić**, a suslavilo još desetak svećenika, među njima i sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić**. U prelijepom, velikim dijelom obnovljenom zdanju crkve sv. Lovre okupio se lijep broj vjernika, kako mještana, tako i gostiju. Svojim nadahnutim pjevanjem svečanom ozračju su umnogome doprinijeli i članovi dječjeg župnog zbora *Lovrići* sa svojom voditeljicom **Eminom Lukić** i mladom orguljašicom **Klaudijom Lukić**.

Drugi dio slavlja, svjetovni, po tradiciji se održava u nedjelju, prvu poslije blagdana svetoga Lovre. Kirbaj je i ove godine u rodno selo privukao mnoge Sončane, danas razasute po svim stranama svijeta. Rijetke su kuće bez gostiju, pa se na taj dan u selu broj žitelja skoro podvostruči. Sončani i njihovi gosti toga dana svetoga Lovru slave misom u crkvi koja nosi njegovo ime, ali ga slave i po kućama i u ugostiteljskim objektima. Svakako, u slavlju su najagilniji najmlađi. Željno iščekuju kraj ručka, kako bi pohodili vašar. Stariji, osobito muški dio, skloniji su izlascima u večernjim satima.

»Za kirbaj me vežu lijepa sjećanja iz djetinjstva i mladosti. Odrastala sam u obitelji punoj ljubavi i razumijevanja. Otkad znam za sebe, kirbaji su mi bili nešto drago, nešto osobito sve-

čano, nešto vrlo mistično. Voljela sam i Božić i Uskrs, ali kirbaj je zauzimao posebno mjesto u mojem srcu. Poslijepodneva s rodbinom uz nezaobilazni obilazak vašara, bila su mi najdraža. Kako sam odrastala, shvaćala sam simboliku kirbaja u smislu obiteljskog okupljanja i druženja. Nažalost, posljednje sjećanje na kirbaj u našem selu, i to vrlo ružno, veže me za 1995. godinu. Taman kad mi je bilo najljepše, kad sam zasnovala svoju obitelj, došle su zle godine i zli ljudi. Zauvijek će mi ostati u bolnom sjećanju poslijepodnevni stampedo ulicama sela, uz podvriskivanja, psovke i pucnjavu. Odjedanput, to više nije bila moja Sonta. Suprug i ja smo bili među onima koji nisu mogli i nisu htjeli trpjeti nikakve pritiske i izbjegli smo u matičnu domovinu Hrvatsku. Tamo smo pronašli svoj mir, a u Sontu danas dolazimo u posjet roditeljima. Ne propuštamo kirbajsko okupljanje cijele obitelji u njihovom skromnom, ali vrlo toplom domu. Tu tradiciju ćemo održavati dokle god možemo«, kaže **Verica Borić** iz Pakraca.

Ivan Andrašić

Proštenje na Bikovu

U nedjelju, 19. kolovoza, vjernici župe *Uznesenja Blažene Djevice Marije* na Bikovu kod Subotice proslavit će svoju nebesku zaštitnicu Veliku Gospu. Sveta misa proštenja je u 10 sati.

Raspored misa za Bunaričko proštenje

22. kolovoza (srijeda) – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati

23. kolovoza (četrvtak)
19 sati – trodnevica, klanjanje

24. kolovoza (petak)
19 sati – trodnevica, križni put

25. kolovoza (subota)
19 sati – trodnevica, bdijenje sa svijecama

26. kolovoza (nedjelja) - Proštenje

6.30 sati – misa za hodočasnike pješake (dvojezična)
8 sati – biskupska misa (mađarski)
10 sati – biskupska misa (hrvatski)
16 sati – misa za bolesnike i djelatnike Caritas (dvojezična)

Ž. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Euharistijska hrana – hrana za život vječni

Treću nedjelju zaredom čitamo u evanđelju kako Isus o sebi govori da je on kruh života. Tog kruha koji je on sam blagujemo u euharistijskoj gozbi, pa nas to navodi na razmišljanje o važnosti i potrebi euharistijskog blagovanja.

Kroz blagovanje u život vječni

Na posljednjoj večeri Isus je ustanovio euharistiju u kojoj nam daje, kroz darove kruha i vina, sebe za hranu. U Ivanovom evanđelju čitamo koliko je za nas važno da se hranimo tom hranom koju nam daje Krist. On sam kaže da tko ne jede njegovo tijelo i ne pije njegovu krv nema života u sebi, a tko pije njegovu krv ima život vječni (usp. Iv 6, 53-54). Dakle, koliko nam je za održavanje zemaljskog života važna hrana koju svakodnevno uzimamo, toliko nam je euharistijska hrana još važnija jer nam je potrebna za život vječni.

Ivan u svom evanđelju koristi starozavjetnu sliku mane. Za njega Isusovo tijelo kao kruh nadilazi čudo u kojem Jahve manom hrani Izraelce u pustinji. Sličnost Isusovog tijela kao hrane i mane u pustinji je u tome što je njegovo tijelo kruh živi koji je s neba sišao. Ali, postoji i velika razlika, tj. Isusovo tijelo kao hrana nadilazi manu po tome što njegova djelotvornost nadilazi djelotvornost bilo koje hrane, pa i same mane. Naime, mana je bila hrana koja je Izraelce spasila od gladi, ali ih nije spasila od smrti, dok je Kristovo tijelo kao hrana zalog budućeg života, to je hrana koja osigurava život vječni. Tko blaguje ovu hranu ima zajedništvo s Kristom i s Ocem i može se nadati vječnom životu. Pa i sam je Isus rekao da tko ne pije njegovu krv nema života u sebi, tj. ne može za sebe osigurati vječnost. Da bismo se radovali s Kristom u slavi moramo se hraniti hranom koju nam je ostavio, sudjelujući na gozbi koju je za nas ustanovio.

Svaka hrana i svako piće, koji su ugodni čovjekovom ukusu i koji služe čovjeku da zadovolji svoje osnovne životne potrebe gladi i žeđi te se tako održi na životu, dar su od Boga. Stoga smo dužni izraziti Bogu zahvalnost za hranu i piće koje nam je dao. Međutim, više od svih Bogu trebaju biti zahvalni kršćani. Oni su od Njega dobili hranu koja nadilazi svaku drugu i piće koje je vrijednije od bilo kojeg. To su hrana i piće koji ne služe za održavanje

zemaljskog života, nego nam donose onaj vječni. U euharistijskoj gozbi Bog nam daje, po svojoj neizmjerljivoj ljubavi, u kruhu i vinu, hranu besmrtnosti. Ova hrana ne ovisi o čovjeku, nego isključivo o ljubavi Božjoj.

Čudesnost euharistijske hrane

Bog, po svojoj ljubavi i brizi za čovjeka, daje mu tu čudesnu euharistijsku hranu, koja je kao i svaka druga, stvarna i blaguje se na tjelesan način. Iz te perspektive ona je hrana tijela. Ali, istovremeno ona hrani i dušu, jer u njoj je prisutan Isus Krist svojim božanstvom.

Euharistija pruža čovjeku ono što mu ne može pružiti ništa drugo što blaguje ovdje na zemlji. Pa iako je euharistija hrana koja nadilazi naše ljudske sfere i postaje nadnaravna, Bog nam ju je ostavio na tako jednostavan način, učinio ju je dostupnom svakom čovjeku, bez razlike. On ne postavlja pred nas uvjete blagovanja koje je teško ispuniti, ili koji bi ovisili o nekim posebnim znanjima i vještinama. Na blagovanje je pozvan svatko tko u svom srcu nosi vjeru. »Samo je vjera u stanju razlikovati kruh od Kruha, tijelo od Tijela«, kaže naš teolog **Anton Tamarut**, te dodaje da su učinci toga blagovanja za svakog isti: »Tko se hrani euharistijskom hranom ne može umrijeti od neuhranjenosti, niti može zakržljati, niti može umrijeti na svom životnom putu zbog pomanjkanja vitalnih elemenata, kao što ne može umrijeti niti od gladi niti od žeđi onaj koji se hrani kruhom nebeskim i pije iz kaleža Gospodnjeg«. Onima koji blaguju okupljeni oko stola Gospodnjeg hranu koju im On daje s tom hranom dobivaju i život. Isus u euharistijskoj gozbi poziva čovjeka da blaguje hranu koja je iznad svake druge. On hranu propadljivu, kruh i vino, pretvara u eshatološku hranu, onu koja jamči besmrtnost, po kojoj se On nama dariva u potpunosti. Naše je samo prihvatiti ove iznimne, nezaslužene Božje darove i ne odbiti poziv da se, makar nedjeljom, pridružimo gozbi koja nam daruje vječnost.

Zato je euharistija i temelj našeg kršćanskog života, jer bez blagovanja Kristova tijela i krvi sva naša vjerska praksa ostaje nepotpuna, fali ono ključno što nam otvara vrata Neba. Stoga nemojmo zaboraviti odazvati se Kristovu pozivu i, makar nedjeljom, blagovati hranu vječnosti.

**Katarina Harangozo, studentica
Poljoprivrednog fakulteta**

Fakultet i nošnja

Katarina Harangozo, dvadesetogodišnja studentica Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, živi sa starijom sestrom i roditeljima u Mirgešu. Svoje obrazovanje usmjerila je na voćarstvo i vinogradarstvo, te jednoga dana planira raditi u svojoj struci u obiteljskom gospodarstvu. Svi znamo da je jedno teorija, a drugo praksa, te je Katarina i ovoga ljeta posjećivala voćnjake i vinograde gdje je obavljala praksu.

Kako je rekla, sada su joj fakultet i učenje na prvom mjestu, te zbog brojnih obveza na fakultetu i učenja nema puno slobodnog vremena. Kada ga ugrabi rado pogleda neki dobar film, a kao i svi mladi voli se družiti i izlaziti. Za neki poseban hobi trenutno ne ostaje vremena, a ono što je Katarina izdvojila i što ju je ranije ispunjavalo jest folklor, kojim se bavila nekoliko godina i igrala je u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu *Matija Gubec* u Tavan kutu. Kako je naglasila, folklor joj je ostao u srcu, pa se i danas, kad god joj se ukaže prilika rado obuče u bunjevačku nošnju i odaziva se na razne manifestacije koje se tiču folkloru, nošnje i običaja. Katarina je, što se tiče nagrada, izdvojila da je 2015. godine na *Velikom prelu* izabrana za *najlipču prelju*, a za *prvu pratilju* je izabrana na *Velikom prelu* 2018. godine. Najveća nagrada bila joj je, kako je izjavila, to što je imala čast biti ovogodišnjom tavanakutskom bandašicom. Iako je toga dana bilo i kiše, radost i ponos koji su prevladali bili su dovoljni da taj dan ništa ne pokvari. Katarina je s ponosom u srcu cijeli dan bila s osmijehom na licu. Isto je bilo i na središnjoj proslavi *Dužijance*, a Katarinu ovoga vikenda očekuje i odlazak u Zagreb na *Dužijancu* što je dodatno raduje.

Ž. V.

**Marija Ilinčić, najstarija živuća
sonćanska šnajderka**

Ostvarila djetinje **SNOVE**

Danas najstarija živuća sonćanska krojačica, osamdesetdvogodišnja **Marija Ilinčić**, svima znana kao Marica Dončeva, živi blizu svojeg šivaćeg stroja, ali ga više gotovo i ne rabi. U obiteljskoj kući živi s kćerkom **Ljubicom Domić**, umirovljenicom i unukom **Ivanom**, liječnicom, specijalicom pedijatrije.

Kada i kako se u Vama rodila želja za poslom kojega ste radili cijeloga života?

Još odmalena sam svima govorila da ću, kad porastem, biti šnajderka. U ranim djetinjim danima najomiljenije su mi bile igre u kojima sam šnajderka. Kako dječja mašta može svašta, sama sam izradila i svoj šivaći stroj. Preko jedne kočanje bih stavila daščicu i to bi mi bio nožni pogon, a rukama bih uz pomoć igle i konca svojim lutkama šivala odjeću. Nisam imala ni lutke, sama sam ih izrađivala od priručnih materijala. Te lutke su u igri bile moja djeca, pa bih kobjagi krojila i šivala odjeću za njih. Tako sam se godinama igrala i sanjala kako ću, kad porastem, odista postati šnajderka.

U prvim ste poslijeratnim generacijama izučenih krojačica u Sonti. Kako ste stupili na taj put?

U vrijeme kad sam trebala započeti učiti zanat, šnajderki u selu nije bilo puno, tako da baš i nisam gajila velike nade da će me neka od njih uzeti na zanat. Pomirila sam se sa sudbinom i svoju perspektivu vidjela isključivo u radu na paoršagu. No, život se valjda uvijek pobrine za neki sklad naših želja i razvoja događanja. Tako je 1946. godine u Sonti organiziran tečaj krojenja i šivenja, vodila ga je **Anica Kratofil** iz Vinkovaca. Pitala sam oca mogu li se prijaviti. Znao je koliko to želim i dopustio mi je izučavanje voljenog i toliko željenog zanimanja.

Baka Marica s prvom iskrojenom i sašivenom haljinom

Kako je izgledalo Vaše naukovanje?

U početku smo radili teoriju, ne baš dugo. Najviše znanja stekle smo kroz praksu. Naučile smo osnove rada sa šivaćim strojem, uzimanje mjera modelu, krojenje prema mjerama, šivenje i glačanje. Pri kraju tečaja već smo radile i uslužno krojenje i šivenje. Danas bismo s tada naučenim bile modistice, stilistice, kreatorice, a sve u jednoj osobi. Uspješno sam završila tečaj i osjećala sam se sposobnom i potpuno obučenom za samostalni rad.

Kako je izgledao Vaš radni vijek?

Odmah po završetku tečaja otac mi je kupio šivaći stroj, za ono vrijeme legendarnu *singericu*. Radila sam s voljom, a valjda sam bila i darovita za taj posao, pa sam brzo stekla dobar broj mušterija. Konfekcijske robe tada još nije bilo, nije bilo ni univerzalnih gotovih krojeva, pa sam sve odjevne predmete radila po mjerama uzetim od mušterije. Po tim mjerama bih iskrojila materijal, dijelelove provizorno spojila, pa pozvala mušteriju na probu. Dotjerala bih detalje, pa bih tek tada sve ušila na stroju. Kroz sve ove godine stekla sam puno mušterija, a danas mi je jedino žao što me oči i ruke više ne služe, pa mi ovaj stroj sada samo čuva uspomene. Jedino ponekad sjednem za njega i popravim ponešto za sebe i svoje ukućane.

Privatni život nije Vas baš milovao. Kako ste ga proživjeli?

Teško. Ostala sam udovica s 33 godine i kćerkom od devet i pol godina i svekrvom od osamdeset. Da ne duljim, ubrzo sam, u dogovoru sa svekrvom i mojim roditeljima prodala našu kuću i sve tri smo se preselile u našu današnju obiteljsku. Svi smo se dobro slagali; osim krojačkog posla radila sam i s roditeljima na poljoprivredi, a svekrva je bila zadužena za naš veliki povrtnjak u sklopu okućnice. Ja sam nekako usklađivala rad na njivama s radom u krojačnici, često i nauštrb spavanja. Suprug **Stevan** bio je iz Dalja, pravoslavac. Bio je jako dobar čovjek, obitelj mu je uvijek bila na prvom mjestu. Iako nismo bili vjenčani crkveno, i danas, u znak sjećanja na njega, ja obilježim i pravoslavne blagdane, a po srcu redovito držim naše, katoličke.

Ivan Andrašić

Obitelj

RECEPT NA TACNI

Tost sendvič s piletinom

Sendviči su nešto što obilježi svako putovanje. Bilo da putujete u paketu all inclusive ili idete na kempiranje, bar za put ćete pripremiti sendviče. Koliko god da je dugo putovanje i bez obzira što imate priliku zastati i nešto friško pojesti, sendviči su poseban šmek putovanja. Nekad mislim da ti sendviči postanu ukusniji što duže vam stajali u rancu. Nema tko ih ne voli i rijetko im tko odolijeva. Sjećam se jednog putovanja za Beč kad smo prije izlaska iz Sombora pojeli prvi sendvič. Valjalo bi o sendvičima i putovanju provesti neku interesantnu studiju pa objasniti koji su sendviči najbolji, zašto baš sendviči i je li to, recimo, običaj u svim zemljama ili je samo kod nas karakteristično, koje vrste za koju zemlju i sve ostalo što je u vezi s njima.

Ideja o stavljanju sendviča na recept na tacni je ta što koliko god moje obožavanje sendviča i putovanja raste, raste i osjećaj gojenja njihovim konzumiranjem. Taj podatak nije dovoljan da prestanem uživati u ovoj kemiji, nego samo poticaj da nađem manje kalorična rješenja. Dakle, za početak tost i u njega pileтина.

Potrebno: 8 parčadi tosta / 200 g mocarele / 250 g pilećeg bijelog mesa / 1 rajčica / 1 manji krastavac / 2 rotkvice / rukola / 150 g krem sira / sol / papar

Postupak: Pileće bijelo meso obariti u slanoj vodi, te ga procijediti i narezati na listove. Mocarelu, rajčicu, krastavac i rotkvice narezati na kolutove. Parče tosta premazati s malo krem sira, na njega staviti nekoliko listova piletine, kolutova mocarele, krastavaca, rajčice, rotkvice i rukole. Preklopiti drugim parčetom premazanog tosta i blago pritisnuti. Na isti način od preostalog materijala pripremiti još sendviča.

Dodatak: Ja volim sendvič dodatno zapeći u pekaču, ali to nije dio recepta nego samo hrskava ideja.

Jedva čekam naredno putovanje na koje ću povesti i tost sendvič s piletinom.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (125)

Dragi moji zanesenjaci ...

Edward Albee

Imre Dévics

Vera Crvenčanin

Elizabeth Taylor

Početkom šezdesetih godina XX. st. američki pisac **Edward Albee** postaje nekrunisani kralj Brodwaya, djelom *Who's Afraid of Virginia Woolf?* i čini se njime naprečac zaposjeda kazališne scene širom svijeta. Ova drama u tri čina zaokuplja pozornost gledateljstva svih podneblja, budući da je općeljudska, a njezina se prisutnost teško podnosi i nerijetko postaje neomeđenim prostorom duboko bolne svakodnevice mnogih supružnika. Riječ je o starijem bračnom paru bez djece. Martha i George su zapravo dvoje nesretnika koji se neprestano grizu i povređuju i ni jednoga trena ne prestaju onom drugom zagorčavati život, ne libeći se ni posve niskih udaraca.

Scenski uvid u neprekidno gloženje Marthe i Georgea, surovost rata među njima, redateljica **Vera Crvenčanin** postavila je nadasve poštujući piščevo djelo, njegov rafinman i dobro poznavanje psihologije bračnih parova bez djece; njihovu razočaranost vlastitom životnom (ne)ispunjenošću i tavorenjem kojemu se prepuštaju, dok s godinama razmjenjuju sve snažnije udarce. Dramski tekst dopijeva u prvi plan slijedom sinergijskog učinka redateljice i glumaca, pa do gledališta dopiru sve nijanse piščeve raskošne, u tekstu potisnute raznovrsnosti, dok Martha, koju je tumačila **Jelka Asić** i Georg **Danila Čolića** strasno i bespoštedno ponižavaju jedno drugo pred posve nepoznatim ljudima, otkrivajući najtamnije kutove ljudskog labirinta. Na neki je način Albeejev tekst i egzorcistički ritual, pa nimalo slučajno počinje usred noći, a završava ranom zorom i priznanjem kada George na kraju odnosi Pirovu pobjedu, da-

kako. Dodajmo, prema ovom je tekstu Edwarda Albeeja 1966. snimljen gledani film, u kojem Martha donosi **Elizabeth Taylor** njenog drugog Oscara za najbolju žensku ulogu.

Mađarska drama subotičkog kazališta tijekom prosinca 1972. premijerno je prikazala **Shakespeareovu** dramu *Richard II.* Osim

Tužnim događajem zaključena godina

Krajem te 1971. godine subotičko kazalište obilježit će i jedan tužan događaj, odlazak **Imrea Dévicsa**, čovjeka koji je osam godina bio na čelu Mađarske drame. Preminuo je 31. prosinca, a samo dan prije smrti uputio je iz bolnice čestitku svojim kolegama, sljedećeg sadržaja:

»Dragi prijatelji, dragi moji zanesenjaci, vječiti tragaoci u teškoj zabludi za lijepim – svi vi moji, koji ste se toliko zalagali prošle godine da donesemo više iskrenog, lijepog, trajnijeg – tako smo se usput morali uvjeriti da to ide malo teže – svima vama panonskim noćnim avetima, radnicima u radionicama, administraciji, operativi, glazbenicima – svima se želim zahvaliti. Prijatelji, na pragu Nove godine, upravo onda kada se vi toliko zalažete za pravednost u Kući, kada tako strasno vjerujete da ćete sve naše probleme još do Nove godine riješiti – ja vam se divim i želim da to bude stvarnost. Istovremeno vas molim da u velikom htijenju i žurbi sačuvate jedinstvo Kuće, ... nemojte je ni slučajno ugroziti ... A na kraju kada netko na rastanku sa starom godinom veselo podigne čašu i nazdravi svima – ako nisam neskroman – u tom se trenutku sjetite malo i mene, a za uzvrat vam želim sve najljepše.« Sutradan, na Silvestrovo Imre Dévics je preminuo, a njegovim odlaskom zaključeno je jedno razdoblje u razvoju ne samo Mađarske drame, nego i cjelokupnog kazališta u Subotici.

Povijesne drame Williama Shakespearea

Henry VI., 1591.; *Richard III.*, 1593.; *Richard II.*, 1594.; *King John.*, 1594.; *Henry IV.*, 1596. – 1597.; *Henry V.*, 1599.; *Henry VIII.*, 1612.

vedrih i razigranih komedija, Shakespeare je napisao i sedam povijesnih drama, a *Richard II.* je nastao 1594. godine. U ovim je djelima kazališnim jezikom ispričana engleska povijest, od kralja **Johna** do **Henryja VIII.** ispunjena dinamikom dinastičkih sukoba, borbom za prijestolje i vlast između osionih kraljeva i lordova, saga je o vlasti koja ne prestaje izmicati iz ruku. Među engleskim je kraljevima bilo snažnih ličnosti poput, primjerice, **Richarda III.**, ali i slabića poput **Richarda II.** No, unatoč tomu bio je na engleskom tronu preko dva desetljeća (1377. – 1399.), a Shakespeare se u svojoj drami odlučio prikazati posljednju godinu njegove vladavine, pad i bijedni njegov kraj u tamnici.

Shakespeareovo scensko djelo *II. Richárd* (premijera 3. XII. 1971.), redatelj **Mihály Virág** odlučio je ostvariti i kao dramu i u duhu kronike slabe ličnosti, priklanjajući se tijekom učitavanja teksta suvremenom poimanju dinamike i bitnih gibanja u nj, što je posljedično došlo do izražaja u svim aspektima postavke, te je tomu podređena ne samo režija nego i scenografija, pa i kostimografija. Prosudjujući učinak redatelja i glumačkog ansambla subotičkog Mađarskog kazališta, **Ivanka Rackov** osobito je istakla uradak **Sándora Salamona** koji je ulogu Richarda II. s uspjehom kreirao u duhu posve bliskom današnjici. Kroz stalnu mijenu raspoloženja i stanja glavnoga lika on je pokazao širinu raspona svojih glumačkih sposobnosti što je gledalište itekako prepoznalo. Suvereno se kretao scenom pokazujući hinjenu sigurnost, bijedno puzanje, djetinji bijes, istinsku ljudsku bespomoćnost, duboku tugu i bezglasnu bol. Ostvarujući osobito impresivan prizor tijekom oproštaja s kraljicom i monologa u tamnici.

Sastanak u Vajskoj

Šokci i baština početkom listopada u Baču

Manifestacija *Šokci i baština*, na kojoj se zajednički predstavljaju udruge šokačkih Hrvata iz Vojvodine, ove godine slavi desetu obljetnicu. Kao što smo već i ranije najavljivali, ove će godine biti održana u Baču, a program će biti u znaku 330. obljetnice od dolaska šokačkih Hrvata iz Gradovrha kod Tuzle u ove krajeve. Povodom

biti naknadno dogovorene s predavačima. Sljedeći dan, u nedjelju, na programu je svečano misno slavlje od 17 sati u Franjevačkom samostanu, a poslije toga u *Plavoj sali* u Baču, u 18.30 sati, bit će održan prigodni kulturno-umjetnički program na kojem bi trebale sudjelovati udruge kulture iz Podunavlja, Srijema, Subotice, Tuzle i Vinkovaca. Poslije

manifestacije u župnom stanu u Vajskoj održan je sastanak na kojem su sudjelovali predstavnici HUK *Antun Sorgg* iz Vajske i HKUPD *Matoš* iz Plavne, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Na sastanku je dogovoreno da će manifestacija *Šokci i baština* biti dvodnevna, odnosno bit će održana 6. i 7. listopada u Baču. Prvog dana, u subotu, u Franjevačkom samostanu bit će održan okrugli stol, teme će

programa uslijedila bi zajednička večera za sve goste.

Organizatori ovih dana putuju u Tuzlu da se o pojednostima dogovore s franjevcima u Tuzli i s kulturnim udrugama u tim krajevima. Sljedeći sastanak glede organizacije ovogodišnje manifestacije *Šokci i baština* trebao bi biti održan krajem ovog ili početkom sljedećeg mjeseca.

A. Š.

Ljetna škola na Prviću

Ljetna škola kulture, jezika i duhovnosti na otoku Prviću namijenjena djeci iz Vojvodine koja su dio nastave na hrvatskom jeziku održana je jedanaesti puta. Ove godine održana je od 4. do 12. kolovoza, a okupila je oko šezdeset sudionika – predškolaca s obiteljima te učenika viših razreda osnovne škole i njihovih voditelja. Sudionici su bili iz Subotice i Vajske.

Ovogodišnji program sastojao se od kombinacije tjelovježbi (animator **Tomislav Rac**), duhovnih poticaja (animator vlč. **Vinko Cvijin**), glazbe (animatorica **Ana Čavrgov**) i naravno neizbježnog kupanja i igranja na plaži. Nije izostao ni posjet lokalnom Memorijalnom centru *Faust Vrančić*, posvećenom ovom znamenitom hrvatskom polihistoru, znanstveniku, filozofu, teologu, leksikografu, izumitelju, biskupu i diplomatu. I vrijeme ih je, kako kažu, poslužilo, te će im ovi ljetni dani na Prviću zasigurno ostati u lijepom sjećanju.

Organizatori Ljetne škole su udruge *Naša djeca* i *Stopa* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Domaćin je i ovog puta bio mjesni župnik, don **Božo Škember** iz samostana Gospe od milosti.

D. B. P.

Djeca u *Dužijanci* 2018.

I ove godine etno kamp u Plavni

Čitatelji *Hrckovih* stranica, osobito ako ste iz Plavne ili Vajske, imamo za vas dobre vijesti. Naime, nakon uspješno organiziranog prvog etno kampa prošle godine, HKPD *Matoš* iz Plavne, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatske čitaonice, ponovno organizira nezaboravne dane za vas. Kamp je namijenjen djeci osnovnoškolske dobi u Plavni, a udruga je pozvala i prijatelje iz Vajske. Dakle, tri dana uživanja, od 22. do 24. kolovoza. Od toga će jedan dan biti izlet u Vajsku i Bođane, a završna priprema, kako organizatori najavljuju, bit će u petak. Ovim programom djeca se uključuju u Interkulturalni kamp u organizaciji Hrvatske čitaonice Subotica. Vjerujem kako će to biti odličan provod pred početak škole, a potporu ovom daje i Hrvatsko nacionalno vijeće i *Hrcko* – podlistak tjednika *Hrvatska riječ*.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pjeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Prodajem psa engleske rase, bulldog, ženka, sterilizirana, stara godinu dana. Informacije: 065-531-99-28.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suteronom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Rad preko zadruga – prilika za džeparac

Prilika da preko ferija zarade koji dinar mladima se pruža i preko omladinskih zadruga. Tijekom ljetnih mjeseci najtraženiji su sezonski radnici, i to najviše iz ugostiteljske struke – konobari, šankeri, kuhari. Traže se i radnici u buticima, kao i oni spremni za poslove čišćenja i spremanja. Međutim, kako TV Subotica saznaje, u Omladinskoj zadrugi *Biznis* u Subotici, između potreba poslodavaca i mladih koji su spremni na rad, postoji mali raskorak – najspremniji su raditi oni najmlađi s najmanje iskustva, dok poslodavci traže već gotove radnike.

Preko zadruga može raditi svatko starosti od 15 do 30 godina – učenici, studenti, kao i nezaposlene osobe koje se nalaze na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje. Prednosti rada preko zadruga su brojne, a najvažnija je svakako mogućnost da se zaradi, a da se u isto vrijeme ne gubi status, bilo studentski, učenički ili nezaposlene osobe.

Član zadruga učenik postaje prilažući presliku svjedodžbe ili potvrdom iz škole o završenoj školskoj godini, kao i dokument iz kog se vidi matični broj; studenti uz indeks i osobnu iskaznicu, a nezaposleni s osobnom iskaznicom, potvrdom s evidencije NSZ-a i zdravstvenom knjižicom, piše TV Subotica.

H. R.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 22. 8. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Predolimpijske igre (5)

Engleske predolimpijske igre

Osnovu engleske inicijative činio je osoben sustav odgoja u kojem su tjelesni odgoj i sport imali istaknutu ulogu. Eksperiment **Thomasa Arnolda** – »Rugby eksperiment« (ravnopravni tretman u načinu odgoja na »mjestima događanja« – u školi, crkvi, na sportskom terenu i u kolegiju) imao je veliki utjecaj na promjenu načina pogleda na svijet i drugih škola, kako vjerskih tako i državnih. Naslijeđene sportske discipline iz kasnog srednjeg vijeka kao što su razne tjelesne vježbe na otvorenom, skokovi, penjanje, hrvanje, bacanje kamena, odnosno jahanje i mačevanje (svojstveno plemićkom staležu) dopunjene su popularnim sportskim granama novog doba: igrama loptom (tenis, kriket, ragbi, nogomet), veslačkim i atletskim disciplinama.

William Penny Brookes (1809. – 1895.) iz Much Wenlocka nakon završetka studiranja u Londonu i Parizu vraća se u svoje rodno mjesto i osniva »Poljoprivredno čitalačko društvo Wenlock« (»Wenlock Agricultural Reading Society«). U djelokrugu rada ovog društva, osim glazbe, biologije i geologije uvrštene su i sportske aktivnosti. Formirali su salu za predavanja, knjižnicu s pozajmnim odjeljenjem i izgradili sportske terene, a 25. veljače 1850. osnovali su tzv. Olimpijsko odjeljenje/razred (The Olympic Class), kojem je glavni tajnik postao Brookes. Još iste godine organizirali su i prva natjecanja. Karakterizirala ih je romantična atmosfera srednjeg vijeka. Osim nekih disciplina kao što su trčanje, skok udalj i uvis, kriket i nogomet, za djecu je organizirana posebna zabavna štafeta, a na programu su bila i tradicionalna narodna nadmetanja kao primjerice jahanje magarca, utrka svinja i trčanje vezanih očiju. Brookes je ova natjecanja organizirao svake godine, a 1860. godine olimpijski odsjek se osamostalio i osnovano je »Olimpijsko društvo Wenlock« (Wenlock Olympic Society), koje je od narednih godina bilo domaćin ovim tzv. atletskim festivalima čiji se program stalno mijenjao.

Brookes je 1866. u Londonu s **Johnom Hulleyem** – profesor iz Liverpoola, zaslužan za razvoj njemačkog gimnastičkog pokreta i **E.G. Ravensteinom** osnovao Nacionalnu olimpijsku asocijaciju (National Olympian Association) u čijem je statutu krug sudionika ograničen na gradove Velike Britanije i isključuje profesionalne natjecatelje. Prvo svoje natjecanje, prve »Londonske olimpijske igre«, organizirali su 1866. godine i to s velikim uspjehom, pred brojnom publikom. Natjecateljske discipline bile su: trčanje na razne razdaljine, skokovi, bacanje kladiva, bacanje ku-

gle, boks, hrvanje, odnosno mačevanje i gimnastika. Druge »nacionalne (engleske) olimpijske igre« organizirane su lipnja 1867. u Birminghamu. Na inzistiranje Brookesa, u raspisu je naglašena važnost amaterskog statusa sudionika. Organizacija igara 1868. u Manchesteru nije bila uspješna, a i oko pojma amaterizma vođene su brojne ozbiljne rasprave. Tako su ove igre u narednim godinama polako zamrle.

Šestog listopada 1858. *Eddower's Shrewbury Journal* objavio je kratak članak o planovima atenskih igara. Spomenuto je i **Zapaso** ime koji je, osim doprinosa u uspješnom organiziranju sudjelovao i u financiranju igara. Pročitavši ovaj članak, Brookes je napisao zabilješke u svom dnevniku i poslao pismo engleskom veleposlaniku u Ateni Sir **Thomasu Wyseu**. Prilikom dopisivanja Brookes je Wyseu naveo i program igara u Much Wenlocku iz 1858. U odgovoru Wyse je obavijestio Brookesa da u okviru atenskih igara ima sportskih natjecanja, odnosno i atletskih disciplina, ali poljoprivredna izložba i zanatski/industrijski sajam čine glavnu karakteristiku igara.

Brookes je bio oduševljen atenskom inicijativom, čak je razmišljao da i osobno sudjeluje na igrama, ali je na kraju ipak samo predložio da uruči nagradu pobjedniku utrke na 1.500 metara. U svakom slučaju Brookesu se već tada rodila ideja da se olimpijske igre proglase međunarodnim. Od 1870. dopisuje se sa značajnim osobama diplomatskog kora Grčke u Londonu, povezanih s grčkim olimpijskim igrama. Službena grčka politika u početku nije podržavala sportski karakter festivala. Ni sam Brookes nije konkretno formulirao i objasnio svoju ideju – da li bi se igre održavale i u Londonu i u Ateni, da li svake godine ili svake četvrte – tako da je na kraju ovog dopisivanja sve ostalo na razini teorije. Brookes je osobno otputovao u Atenu, predložio je da se igre proglase međunarodnim, ali se na kraju vratio bez rezultata, ne ostvarivši svoju zamisao. Njegov sunarodnik, **John Astley Cooper** je 1891. u *Timesu* iznio plan tzv. Anglosaksonske olimpijade (Anglo-saxon Olympiad) po kojem bi se igre održavale svake četvrte godine – kao povod bila je vrlo uspješna *Henley regata* – na kojima bi sudjelovali natjecatelji iz anglosaksonskog svijeta. Tada već vremesni Brookes odlučuje da će podržati Cooperovu ideju. Iz ove inicijative nastat će prvo *Igre Britanske Imperije*, a zatim *Igre Britanske Zajednice Naroda* danas poznate pod imenom *Igre Komonvelta*.

Atila Dunderski

Nogomet

Srpska liga Vojvodina, Vojvođanska liga Sjever, PFL Sombor, PFL Subotica

Lopta na startu

Tijekom ovoga vikenda u navedenim ligama će nogometna lopta krenuti s centra. Nadajmo se da ćemo uživati u dobrom nogometu, korektnom ponašanju nogometaša i bespoštednoj borbi

za svaki bod, vodio on mjestu za plasman u viši rang natjecanja ili za opstanak u onom u kojem se natječu. Tako će u Srpskoj ligi Vojvodina subotička *Bačka 1901* u 1. kolu gostovati u Vršcu kod ekipe OFK Vršac. U Vojvođanskoj ligi Sjever *Tavankut* će dočekati ekipu *Mladosti* iz Turije, *Radnički 1912* ekipu *Tekstilca* iz Odžaka, *Radnički* će gostovati kod OFK Vrbasa, a *Mladost Apa* kod *Poleta* u Karavukovu. U okviru PFL Sombor ekipa ŽAK-a će na svojem travnjaku dočekati *Slaviju* iz Pivnica. Pratit ćemo i igre više ekipa u okviru PFL Subotica. *Radnički 1905* će dočekati ekipu *Panonija* IM Topola, *Preporod* će gostovati kod *Vinogradara* u Hajdukovu, a *Đurđin* kod *Obilića* u Novom Kneževcu.

Poznati su natjecateljski parovi i u posljednja dva ranga

Natjecanja u MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. i 2. razred započet će prvog rujanskog vikenda i imat će po 13 sudionika. Na konferencijama su izabrani dužnosnici koji će rukovoditi ovim ligama. Tako će **Aleksandar Katalinić** biti zadužen za suđenje, **Vladimir Jovanović** za natjecanje, a **Živko Bakić** će biti stegovni sudac. Najbolje plasirane ekipe obiju liga izravno će u viši rang, a drugoplasirani u MFL 1. razred igrat će baraž za Poldručnu ligu Sombor. Zbog promjene sustava natjecanja postoji mogućnost za plasman iz 2. razreda u prvi, uz pobjednika, za čak i tri dodatne ekipe. Predsjednik, odnosno zamjenik predsjednika konferencije klubova MFL 1. razred bit će **Bogdan Jančić** (*Kordun*, Kljajićevo) i **Damir Šimunov** (*Dunav*, Monoštor). Iste funkcije u 2. razredu obavljat će **Nikola Pokrajac** (*Borac*, Bački Gračac) i **Miladin Radić** (*Telečka*). U MFL 1. razred natjecat će se *Zadrugar* (Srpski Miletić), *Jedinstvo* (Ribarevo), *Partizan* (Kupusi-

na), *Dunav* (Monoštor), *Rastina*, *Aleksa Šantić*, *Hajduk* (Stapar), *Omladinac* (Bukovac), *Mladost* (Kruščić), *Terekveš* (Svilojevo), *Kordun* (Kljajićevo), OFK *Šikara* (Sombor) i *Omladinac* (Deronje). U MFL 2. razred natjecat će se *Telečka*, *Stanišić 1920*, *Graničar* (Riđica), *Dinamo* (Sonta), *Panonija* (Lalić), *Jedinstvo 1947* (Kolut), *Dinamo 1923* (Bereg), KFK *Kula*, *Jedinstvo Lemeš* (Svetozar Miletić), *Borac* (Bački Gračac), OFK *Metalac* (Sombor), *Sport* (Bezdan) i *Lider* (Odžaci).

Mini kajak

Lana Šokac prvakinja Srbije

APATIN – Na prvenstvo Srbije u mini kajaku, održanom u Bačkoj Palanci, natjecatelji apatinskog KK *Panonija* zabilježili su zapažen uspjeh. Osvojena su četiri odličja, a svakako najveći uspjeh je zlato **Lane Šokac** u utrci MK1 na 1000 metara. Tako je ova perspektivna djevojčica postala prvakinja Srbije za 2018. godinu.

Dane Kerti je u utrci na 1000 metara osvojio srebro, kao i dvojac **Dane Kerti – Aleksa Smiljanić** u utrci MK2 na 500 metara. Brončanu medalju je osvojio Luka Smiljanić u svojoj kategoriji na 1000 metara. Zapažene nastupe imali su i **Dajana Urtajl** s osvojenim petim mjestom, **Sonja Urtajl** sa šestim, kao i **Staša Vujović** i **Marko Kovačević**. Ekipno, KK *Panonija* se plasirala na šesto mjesto u konkurenciji 23 kluba, što je vrlo veliki uspjeh Apatinaca.

Odbojka na pijesku

Prvo finale izvan Beograda

SOMBOR – Završnica Banka Poštanska štedionica lige u odbojki na pijesku igra se tijekom ovoga vikenda na Trgu Svetog trojstva u Somboru.

»Ovo je prvi put da se finalni turnir odbojke na pijesku igra izvan Beograda, a gradu Somboru je pripala čast organizirati završni turnir. Odbojkaški savez Srbije prepoznao je potencijale grada Sombora i Sportskog saveza grada Sombora i dodijelio nam organizaciju ovako eminentnog natjecanja«, rekao je predsjednik SSGS **Milan Stakić** na konferenciji prigodom najave ovoga događanja.

Najavio je i da će finalni dan turnira izravno prenositi Radiotelevizija Srbije.

Ivan Andrašić

Golubice u Ligi prvaka

Ženski nogometni klub *Spartak* iz Subotice naći će se po četvrti put među 32 najbolje ekipe Europe, piše portal *subotica.info*. Golubice su, naime, osvojile prvo mjesto u petoj kvalifikacijskoj skupini za Ligu prvaka, te su tako ostvarila pravo nastupa u eliminacijskoj fazi. I u trećoj utakmici igranoj u Crnoj Gori ekipa iz Subotice je za bilježila pobjedu, u derbi susretu za prvo mjesto savladan je tim *Bazela* iz Švicarske s 5:0 (2:0). *Spartak* je, tako, zaokružio nastup u kvalifikacijama s tri pobjede, uz gol-razliku 10:0.

Prvi gol za *Spartak* postigla je **Angelina Hix** u 36. minuti, a drugi iz penala **Violeta Slović**. U 75. minuti **Sara Pavlović** postiže i treći pogodak za *Spartak* i sigurno vodstvo od 3:0. **Tijana Matić** povećava vodstvo u 87. minutu na 4:0, a uvjerljiv trijumf *Golubica* potvrđuje **Alina Baka**, pogotkom u 90. minuti utakmice.

Bazel: Boni, Hirschi, Buser, Šundov (46. Sturgess), Hoti (46. Banecki), Jaser, Peromingo, Brunner, Jenzer, Bangerter (46. Bunter), Marti.

Spartak: Kostić, Vajda, Slović, Frajtović, Pleuler, Ilić, Rosa (64. Tcheury), Hix (85. Baka), Okyere, Pavlović, Matić.

POGLED S TRIBINA Realnost

Iako u svim europskim najjačim ligama, izuzev Engleske (završio u četvrtak, 9. kolovoza), prijelazni rokovi uveliko traju, čini se kako su najveće transferne bombe već eksplodirale i kako će realnost ponovno zavladata tržištem. Iz perspektive hrvatskog legionarskog nogometa to izgleda ovako.

Unatoč velikim napisima i brojnim spekulacijama samo je nekoliko svjetski srebrnih *vatrenih* uspjelo materijalizirati najveći uspjeh u povijesti. **Čaleta – Car** je prvi otišao u *Marseille*, **Vrsaljko** (*Milan*), **Badelj** (*Lazio*), te i potjerani **Kalinić** (*Atletico Madrid*), dok su najčešće pominjani **Rebić**, **Perišić**, **Vida**, pa i **Mandžukić** ipak na koncu ostali u majicama svojih klubova. Trakavica oko mogućeg prijelaza **Modrića** u *Inter* i dalje se vrti na relaciji Madrid – Milano, ali sve se izvjesnije čini kako ni od tog transfera neće biti ništa (ako ne bude nekih novih šokantnih momenata). Jer to je realnost današnjeg nogometnog trenutka. Hrvatski nogometaši su pokazali i dokazali svoju nespornu kvalitetu i posve je razumljivo kako se klubovi u kojima su pod ugovorom ne žele odreći njihovih usluga.

Realno je također bilo za očekivati, znajući sve bolje način razmišljanja izbornika **Dalića**, kako će ostati imun na unosne ponude za preuzimanje drugih reprezentacija (Egipat, Kolumbija, Iran) i na koncu odlučiti se za ostanak na kormilu hrvatske nogometne reprezentacije. Naravno, uz bolji ugovor i mirniji način rada u budućnosti.

Konačno, nakon odigranih prvih susreta u trećem kolu kvalifikacija za plasman u Ligu prvaka i Ligu Europe, realno je očeki-

vati da *Dinamo* neće ispustiti veliku prednost s gostovanja kod *Astane* (2:0). Kao što bi i *Rijeka* nakon odličnog rezultata protiv *Sarpsborga* (1:1) trebala na domaćem terenu izboriti prolaz u play off Europske lige. Što se tiče *Hajduka*, tu već realnost dolazi u veliko pitanje (kao i uvijek unazad nekoliko godina). Rezultat iz Splita je pozitivan (0:0), otvara razne mogućnosti (gol u gostima) za prolaz protiv FCSB, ali šarenost prikazanih igara na otvaranju nove sezone ostavljaju zbilja otvorena vrata.

Spekulacije su spekulacije, ali sve će biti mnogo jasnije kada ovaj tekst bude pred Vama.

Realno.

A možda će u međuvremenu eksplodirati neki nerealno zvučni transfer.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Simboli Dužijance

Iz Ivković šora

Utrnili...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jeste li vi vidili ovi dana da mi ne možmo gledat ni jedan program iz Rvacke? Al nisu se sitili smanjit priplatu, ajak! Stiže, borme, sve na vrime a kanda će je još i poskupit, divane mi ovi moji varoščani. E to, borme, Branišu ne tangira. Ja se lipo uzverem na krov, malkoc zavrnem antenu livo jal desno i eto ti programa koliko voliš. Ta neće mi valjdar svako određivat šta ću ja i kad ću gledat! Oni jedared utrne zbog ovog, drukput zbog onog a svaki put najgore nama gledačima. Ode što ima na našim programima to ne vridi ni ti sto pedest dinara. Doduše, vidim ja, gleda svit te »Zadrugu«, te nike »Parove« i šta ja znam. Al šta će nama paorima zadruga? Ta mi se nagledamo svaki dan i dosta nam već i njiva i josaga priko glave, ne triba nam još i uveče opet jedno te isto. Ja na priliku sad opasno pravim kutrice i obore, sve se istrlo u andraka; izlomili svinji, pacovi podrijali i gotovo. Doduše, ne mož se falit da je Bog zna kako i opravljeno; poslagana ciglja u žutu zemlju, malkoc zaliveno cementoškim mlikom i gotovo. Izem ti pravljacinu, al se to uvek šparalo da Bog sačuva. Ne znam šta će bit sutra, al do sad samo špam, kojičega se bojim... Dojadilo mi već pa kad čujem da kogod već i u dućanu kaže »biće bolje«, dođe mi da ga plenem ko dvajst jedan. Pa kad će to bolje, očin? Ja već dvajst osam godina slušam istu pripovitku: te bio rat, te bili sporazumi, a kandar svi nerazumni jel se ni jedan ni danas ne poštiva. Pa ondak vičemo i sad jedni na druge, vi ste ono, vi ste ovo... Dokleg, čeljadi? Pa ne triba se ni čudit što ova dica stalno biže u bili svit. Pa da sam malkoc mlađi i učniji davno bi i ja spopo snaš Jelu, bućur u maramicu pa na put. Ta omatorio sam slušajuć »biće bolje«. Joso mi se jevo smije ode. Veli mi: »Ta kako ti ne bi bilo bolje? Jevo, čim izađeš napolje iz svinjaka u obor, oma će ti bit bolje. U svinjaku si moro džedžit na četiri noge jel si šporovo ciglju i iziđo ga samo toliko da krmača ne žulja hrknjaču, zato sad ti žuljaš«. Hm, nije slago. Kad sam opravljio još ko deranac taj svinjak s baćom, mi nismo imali dosta cigalja pa ispo oniži. Al u ta vrimenta nisi mogo dobit ciglje u cigljani ni za lik. Nije ondak bilo drvvara na svakoj čoši kugod sad, sve te za rukav vuku da pazariš. Uvijek se sitim mog dide kako mi je divanijo »E, moj Braniša, vidićeš ti, sve će ovo bit puno, svi ajzlogi, pa drvare pa vašari i svakaki dućani, al mi nećemo imat novaca«. Al ga proreko dida, svaka čast. I eto baš tako, svega svudank a mi kupimo kruva, malko soli i cukera, mašine pa ajd na salaš, gotov pazar. Neg, jeste li bili na Dužijanci, čeljadi moja? I mi smo borme obašli malo u varoš, bili malo kod Velike crkve, gledali povorku pa ajd natrag u naš lipi Ivković šor. Ajd, zbogom čeljadi. Moram isprat oči. Štrapnio mi malter cementoški u oko. Kake sam sriće još ću završit kod doktora, ne daj, Bože.

Bač Ivin štodir

O svega se pravu kirbaji

piše: Ivan Andrašić

Udarile vrućine, pa se bač Iva najviše drži ladovine. Ščim izajde na suncu, oma ga počme zanašat, da ko gleda, izgledo bi mu ko da već najranije trgo koju priko mire. Ni ka se udesi u ladovinu, nema mira. Ko da ga pundrav čačka, ne može se skrasit na jednomu mistu. Vamo mu ništa žulji, namo ga čigljiga, a bome, njegova opazila da o ranoga jutra bijo živčan. Znala ona dobro šta njemu žulji. U nedilju bijo kirbaj, a starija i njezin nikako nisu mogli dojt. Mlađa i njezin došli, al istom na večeru, na ručak nisu stigli. Ima još štogoda što mu prava otvorita rana na srcu, on siroma samo čeka ka će već imat koga vodat po vašaru. A nikako dočekat. Potli večere bač Iva i njegova ošli malo u selo, na sladoled. Nisu dugo ostali, svirka sa svi strana glasna da ne mož slušat, a pivači i pivačice zaurliču ko da jim štogoda boli. Nisu se dugo zadržavali, ošli doma. U subotu, ope, bili u svatova ko kuma Tune, ženijo unuka. Bili samo on i njegova, cure nisu mogle dojt. Nisu mogle, jal nisu tile. Ni dica ni unučad mu se, otkako kum Tuna stupijo u vu partiju što danas vlada i što njemu i njegovima dala kruva u državne službe, nisu baš svojatala š njegovima curama. Stali na nji gledat nako savisoka. Bač Iva i njegova se lipo opravili i na vrime ošli ko kuma Tune doma. Čudno za svatove, nema ni gužve, ni svirača, a bome ni mlade, ni đuevigije. Samo se pozdravili sa domaćinima, u tomu došla jedna lemuzina i odnela ji u varoš, u bircuz u kojemu će bit svatovi. Na vrati ji dočekali mlada i đuevigija, mlako se rukovali š njima. Unišli u veliku salu, tamo već gužva. Kelneri nosu velike tacne, na njima u štamblika nema šta nema. On uzo jednu rakijicu, njegova liker. U niko doba došo matičar, vinčo ji tude u bircuzu. Za večerom i potli večere svirali vi na struju. Pivalo i muško i žencko. On bi reko više zaurlikali. A glasno, divanit se ne mož o nji. Ko na kirbaju. U dva potli po noći veselje bilo gotovo. Za njima ope došla lemuzina i odnela ji doma. Ne zna zašto, al bač Iva se sitijo kako su, ka se kum Tuna ženijo, iz sale dopratili mladu i đuevigiju doma. Tamo istom bilo veselja, a ka su se malo podmistili pogrijanim paprikašom i pečenjem, latili se veselja još žešće. Cigrali i po ganku, al i po kujne, po astalu i po špojeru. Nisu ni opazili da naložit, dok se kumu Tune nisu istopili džonovi na novi patika. Toga će se sićat dok su živi. Svi osim kuma Tune, on divani da ne zna zoto. A jutros, nuz prvu kafu, na sokočalu ništa pročito. Za dram se razbisijo, oma opcovo mater i nomu ko to natrukovo i nomu komu to natrukovano. A baš mu ta covka jako ritko na jeziku. Njegova mu pogledala priko ramena, na sokočalu natrukovano pismo o prvoga njevoga, prvomu o njeve partije. »Eto, vi što bi nam tribali pokazat kako da se vladamo, jal ćemo skoro izbirat prve međ nama, pokazivu nam kako se radi no brog čega nam se drugi smiju, jal jim sami dopušćamo da nam radu šta oće. I ko nam onda kriv? Eto, kirbaj ni samo u našem selu, tamo di ga nema, napravu ga ni što bi se u nji tribali svi mi utvorit!«, promrnda bač Iva i duboko izdane.

NARODNE POSLOVICE

- Nikad ne reci nikad.
- Običaji od starine štit su jake domovine.
- Poslije kiše dolazi suncu.
- Svakog gosta tri dana dosta.

VICEVI, ŠALE...

Mali Perica krenuo na spavanje i moli se Bogu:

– Dragi Bože, molim Te da je Berlin glavni grad Finske!

Na to će mama:

– Perice, sine dragi, kakva je to molitva?

Na to će Perica:

– Šuti, mama, bio kontrolni iz geografije.

Pitali Ivicu:

– Što bi radio kada bi polomio ruku na dva mjesta?

Ivica pita:

– Kako na dva mjesta?

– Pa lijepo, na dva mjesta.

Ivica odgovori:

– Pa ne bih više išao na ta dva mjesta.

Žena na umoru upita muža:

– Dušo, sad kad umirem priznaj mi, je si li me ikad prevario?

– A što ako ne umreš?

Razgovaraju dvije umišljene ljepotice:

– Ne kužim kako sam pala na vozačkom. Došla sam do kružnog toka, na znaku je pisalo 30 i ja sam 30 puta kružila oko kružnoga toka. Instruktor mi je rekao da sam pala.

Na to će druga:

– Možda si krivo brojala.

DJEČJI BISERI

- Dijeta je kad ne smiješ ništa jesti, osim onoga što smiješ.
- Prezime služi da se ljudi ne bi zvali ej.
- Što je pribor za jelo? To ne znam što je, znam samo što je jelo.

FOTO KUTAK

Sudionici povorke

**PETAK
17.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:15 Zaronite s nama: Madona - Brijuni
10:26 Klinika Schwarzwald
11:13 Pola sata od svega: Žumberak
12:00 Dnevnik 1
12:28 Spone ljubavi
13:20 Dr. Oz
14:03 Kraljica noći
14:54 Zaronite s nama: Madona - Brijuni
15:03 Umrorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:28 turizam.hrt
17:58 Zaronite s nama: Vrulja - Brela
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Slomljeni grad, film
21:53 Preljub
22:55 Dnevnik 3
23:30 Paul, američki film
01:09 Zločinački umovi
01:48 Umrorstva u Midsomeru
03:21 Skica za portret
03:31 Etnoforezičari: Dozvola za pušenje, emisija pučke i predajne kulture
04:00 turizam.hrt
04:30 Klinika Schwarzwald
05:13 Spone ljubavi

05:16 Kompozicija 3
05:46 Regionalni dnevnik
06:27 Džepni djedica
06:53 Juhuhu
09:10 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:36 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
09:55 Kronike Matta Hattera
10:18 U drugom svijetu, serija za mlade
10:43 Mjesto koje zovem dom
11:41 U divljoj zemlji, njemački film
13:44 Paklena medicinska sestra, američki film
15:09 Kulinarski safari Sare Graham, dokumentarna serija

15:33 Maher za tehnologiju
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Mamutica
17:30 U istom loncu
18:08 Stipe u gostima
18:42 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, kratki dokumentarni film
19:02 Vlak dinosaura
19:31 POPROCK.HR
20:05 Endeavour Mladi Morse
21:37 Mračni zločini, serija
22:32 Telenovela, humoristična serija
23:18 Pripravnik
00:17 Bitange i princeze
00:54 Graham Norton i gosti
01:42 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
18.8.2018.**

06:25 Klasika mundi: Claudio Abbado i glazbenici Orkestra Mozart, glazbeni dokumentarni film
07:25 Sudac za vješanje, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Čuvari neba: Priča o uzletištu Calshot, dokumentarna serija
13:12 Sigurno u prometu
13:39 Inside Offside 2016: Nova igra, dokumentarna serija
14:10 Prizma
15:01 Ljubav u vinogradu, kanadski film
16:29 Financijalac
17:00 Vijesti u 17
17:16 Informativka:
17:23 Manjinski mozaik: Potezi stvaranja
17:42 Lijepom našom: Matulji
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Napokon Polly, film
21:38 Poziv, američki film
23:14 Dnevnik 3
23:46 Tai-Pan, američki film
01:49 Sudac za vješanje, američki film
03:47 Inside Offside 2016: Nova igra
04:12 Pola sata od svega: Žumberak
04:41 Skica za portret

04:52 Fotografija u Hrvatskoj
05:07 Manjinski mozaik: Potezi stvaranja
05:22 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:50 Kronike Matta Hattera
10:55 Tajne Borgo Laricija
11:45 Vrtlarica
12:20 Veliki snovi, a malo prostora
13:15 Lidijina kuhinja
13:50 Čudesni svijet Gordona Watsona: Anita - milijarderka koja obožava umjetnine
14:25 Endeavour Mladi Morse
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Ratovanje u moderno doba: Zapovjednici, dokumentarna serija
17:55 Sportski trenuci: SP u nogometu: Hrvatska - Danska
19:00 Matko Jelavić, snimka koncerta
20:05 Pustolovke, serija
20:55 Špijuniranje kraljevske obitelji, dokumentarni film
21:50 Igre moći
22:32 Igre moći
23:14 Pripravnik
00:14 Graham Norton i gosti
00:59 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
19.8.2018.**

06:17 Lijepom našom: Matulji
07:45 Trava je zelenija, britanski film
09:28 Pozitivno
09:57 Zagreb: Proslava Dužijance - misa, prijenos
11:30 Biblija
12:00 Dnevnik 1
12:31 Plodovi zemlje
13:24 Rijeka: More
13:57 Tada & Sada - Hrvatska
14:56 Mir i dobro
15:26 I to je Hrvatska: Hrvatsko narodno kazalište
15:40 Park Gorongosa - prepored raja: Skriveni svjetovi
17:00 Vijesti u 17
17:32 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Hrvatski velikani
21:02 Sin, serija
21:47 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
22:44 Dnevnik 3
23:20 Trava je zelenija, britanski film
01:01 Tada & Sada - Hrvatska
01:55 Zvuk grmljavine, britansko-američko-njemačko-češki film
03:37 Plodovi zemlje
04:22 Koreograf Branko Šegović, emisija pučke i predajne kulture
04:48 Skica za portret
05:02 Suvremenici: Radovan Ivšić
05:34 Mir i dobro
06:04 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:45 Luka i prijatelji
10:15 Poirot
11:05 Poirot
12:05 Veličanstveni kolači Fione Cairns
13:00 Veterinarske priče
13:30 Nismo mi anđeli, film
15:20 Viktorija
16:15 Ludi rimski carevi
16:45 Koko i duhovi, hrvatski film
18:15 Bitange i princeze
18:45 Massimo u Areni, snimka koncerta
20:05 Jane Eyre, serija
21:00 Opasne veze, američko-britanski film
22:55 Igre moći
23:40 Pripravnik
00:40 Graham Norton i gosti
01:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
20.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:15 Zaronite s nama: Vrulja - Brela
10:25 Klinika Schwarzwald
11:13 65+: Boris dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz

13:59 Plodovi zemlje
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama: Vrulja - Brela
15:00 Umrorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska: Vrtovi lunskih maslina, Lun, Otok Pag
17:00 Vijesti u 17
17:26 Kazalište u kući
18:01 Zaronite s nama: Vela Panitula - Kornati
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
21:52 Počivali u miru
22:47 Dnevnik 3
23:20 Carstvo poroka
00:12 Zločinački umovi
00:54 Umrorstva u Midsomeru
02:29 Skica za portret
02:41 Fotografija u Hrvatskoj
02:56 Žene, povjerljivo!
03:46 Klinika Schwarzwald
04:31 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
06:32 Hlapičeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
10:30 U drugom svijetu
11:00 Jane Eyre, serija
12:07 Nagovor, britanski film
13:40 Šest dana straha, njemački film
15:10 Kulinarski safari Sare Graham
15:35 Maher za tehnologiju
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:20 TV Bingo
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Irska sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
21:00 Ponoć u Parizu, film
22:35 Crveni ugao, film
00:40 Bitange i princeze
01:10 Graham Norton i gosti
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
21.8.2018.**

05:30 Rijeka: Kurban Bajram, prijenos
07:20 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Lijepa vaša: Nije sve tako crno u Vrgorcu

12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:50 Zaronite s nama: Vela Panitula - Kornati
15:00 Umrstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
17:00 Vijesti u 17
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama: Brod Peltastis - Krk
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:02 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:30 Carstvo poroka
00:25 Zločinački umovi
01:05 Umrstva u Midsomeru
02:40 Skica za portret
02:45 Etnoforezičari: Dozvola za pušenje, emisija pučke i predajne kulture
03:15 Žene, povjerljivo!
04:05 Pogled u prošlost: Ivan Kukuljević Sakcinski 63'36
05:10 Klinika Schwarzwald
05:55 Spone ljubavi

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu
10:55 Mjesto koje zovem dom
11:45 Ponoć u Parizu, američki film
13:20 Odljubljivanje,

francuski film
15:00 Kulinarski safari Sare Graham
15:30 Maher za tehnologiju
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Irska sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
21:00 Moja grčka avantura, američki film
22:35 Kraljevi soula, film
00:15 Bitange i princeze
00:45 Graham Norton i gosti
01:30 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 22.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar, dr. Engel
11:10 Gradionica vrtova: Ivana, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama: Brod Peltastis - Krk
15:00 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama: Maslenički most - Maslenica
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mjesto koje zovem dom

21:00 Crno-bijeli svijet - gledali ste
21:02 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Carstvo poroka
00:27 Zločinački umovi
01:07 Umrstva u Midsomeru
02:42 Skica za portret
02:57 Etnoforezičari: Dozvola za pušenje, emisija pučke i predajne kulture
03:27 Reprizni program
03:47 Pogled u prošlost: Hrvatski trag u Rimu
05:12 Veterinar, dr. Engel
05:57 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:15 Vremeplov, serija za mlade
10:50 Mjesto koje zovem dom
11:45 Zabranjena ljubav, kanadsko-francuski film
13:35 Ljubav je vječna radost, američki film
15:00 Cesarica - hit godine
15:05 Kulinarski safari Sare Graham
15:30 Maher za tehnologiju
16:00 Regionalni dnevnik
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogometna LP - emisija

20:50 Nogometna LP - play off, prijenos utakmice
22:50 Nogometna LP - emisija
23:25 Pucanj nije brisan, američki film
01:15 Bitange i princeze
01:45 Graham Norton i gosti
02:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 23.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar, dr. Engel
11:10 Lindo i ljerica, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći, telenovela
14:45 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
14:50 Zaronite s nama: Maslenički most - Maslenica
15:00 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
17:25 Kazalište u kući, humoristična serija
18:00 Zaronite s nama: Divna - poluotok Pelješac
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:02 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3

23:32 Križni put - zločin bez kazne, dokumentarni film
00:30 Carstvo poroka
01:25 Umrstva u Midsomeru
03:00 Reprizni program
03:30 Pogled u prošlost: Hrvati i Osmanlije iz drugog kuta
05:00 Veterinar, dr. Engel
05:45 Spone ljubavi

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:50 Kronike Matta Hattera
10:20 Vremeplov, serija za mlade
10:55 Mjesto koje zovem dom
11:45 Osjeti ritam, američki film
13:35 Pogreška, film
15:00 Cesarica - hit godine
15:05 Kulinarski safari Sare Graham
15:30 Maher za tehnologiju
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 Seoska gozba
18:25 Stipe u gostima
19:30 POPROCK.HR
20:05 Superprodileži u životinjskom svijetu: Priskakanje upomoć, dokumentarna serija
21:00 Put u Svemir, film
00:05 Bez Boga i gospodara, američki film
01:40 Bitange i princeze
02:10 Graham Norton i gosti
02:55 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Značajni datumi

Biciklom na more (II. dio)

Kada putujete automobilom, pogrešna skretanja vas koštaju samo vremena ali kada je vaše osnovno prijevozno sredstvo danima bicikl i kada se ono događa kada mrak pada, a vas snaga napušta onda to umije biti mučno. Mi, na sreću, nismo imali mnogo takvih pehova. Zapravo, samo dva. Prvi je bio baš u Tuzli do koje smo stigli i u prethodnom tekstu. To prvo nije baš ni pogrešno, nego kao dodatna putanja jer smo stigli do Tuzle ranije i imali smo vremena realizirati **Alfredovu** ideju i obići jezero Modrac jer smo od njega bili udaljeni samo 15km. Ta udaljenost doista nije mnogo, ali kada tome dodate uspon na kom smo se našli i koji je valjalo ispenjati i čak ni tada ne uspijete naći željeno jezero niti put do njega, onda vam sve postane mučnije. Uspjeli smo naći izvor kiseljak i natočiti mineralne vode i to je bilo okrepljujuće u gladnom momentu. Bili smo premoreni i našli smo se na okretnici autobusa. **Jelena** je imala ideju da nas bus vrati na put, ali vozač nije pristao ubaciti nam bicikle tako da smo se pomirili sa situacijom i bicikličima našli put do Tuzle.

Sve te usputne stvari i dojmovi

U Tuzli smo prvo otišli do čuvenih slanih jezera, ali nismo uspjeli privoljeti simpatije ljudi na ulazu i dobiti dozvolu da unesemo i bicikle, a kako je skidanje bisaga i svih stvari s njih bio baš proces, odlučili smo ih uskratiti našeg prisustva i odmah otići u čuvenu *Limenku* na čevape. Mjesto koje morate obavezno degustirati. Inače, sama Tuzla mi se baš svidjela, kao i **Zdenka** koja nam je bila divna domaćica i koja je od svoje dnevne sobe napravila pravi mali hotel za našu družinu. Zapravo, poslije svih domaćina i ugađanja koje smo imali, mislim da smo baš imali sreću i živjeli smo kao mali bogovi. Jeli smo super klopku, spavali na divnim krevetima, kušali odlične specijalitete, otkrivali čarobna mjesta, išli čak i u wellness centar. Doduše, ovo

posljednje ugađanje je izvanserijsko i za njega posebnu zahvalu dugujemo našem domaćinu i prijatelju **Anti**. Čovjek koji vam je u stanju toliko ugađati da vam bude neugodno koliko vam je ugodno. Koliko god bježali u prirodu ljudi su ti koji ostave veliki dojam na vas. Sjajno je bilo sresti i roditelje moje školske drugarice koji su se vratili u svoj voljeni Mostar i tamo nas toпло dočekali i ugodili. O čarima Mostara nema potrebe posebno pisati.

Usputne stvari su svakako i dva divna izvora koja smo obišli: vrelo Bosne i vrelo Bune. Totalno dva različita i fenomenalna prizora prirode. Zapravo, dojam su ljudi i prizori i mi. Nevjerojatni su naponi koje je čovjek spreman napraviti zarad viših ciljeva. **Petar** je bio član naše grupe koji je bio najmanje fizički spreman i on je na ovaj put krenuo doslovno iz fotelje i to na trkalici koja ni malo nije prilagođena i stabilna za spustove po Bosni, a još manje ima dobar prenos za nemilosrdne uspone. Uz male razmjene bicikla s Jelenom, Petar je uspio na svoj 33. rođendan pobijediti sebe i sve one surove uspone uz samo dvije velike krize kada je pomišljao zaustaviti kamion i sačekati nas u Sarajevu. Dojam su i tuneli. Tunel kod Konjica, po imenu Ivan nikada neću zaboraviti. Bilo je toliko bučno u njemu i u jednom momentu je pored mene prošao motor koji je turirao. Bila sam preplašena i sjećam se kako su mi suze samo potekle u momentu kada sam izašla iz tunela i naslonila bicikl na neku ogradu. Poslije sam išla autom nekoliko puta kroz ovaj tunel, a on je djelovao veoma miroljubivo. Dojam je i burek ispod sača u Jablanici, i kilometarska vožnja uz tirkiz Neretve, i osjećaj da si veoma mali u odnosu na bosanske gromade prirode. Dojam je Ušće Neretve u Jadran i domaćin **Martin** i dvije noći u njegovoj prikolici. Dojam je trajekt za Hvar i višesatni pritenjeni hvarski usponi.

Da, stigli smo biciklima do mora

Kada smo se iskricali na Hvar, ostalo nam je oko 60 km do Vrboske u kojoj su nas čekali prijatelji i smještaj. Činilo se kao lagan zalogaj, ali se ispostavilo da ćemo još satima pedalati po podnevnom suncu. Bilo je to ispitivanje krajnjih granica koje je bilo nagrađeno i pogrešnim skretanjem. U samoj Vrboskoj smo skrenuli primamljeni sjajnim spustom da bismo ubrzo zaključili da je u pitanju pogrešno skretanje i bili smo prinuđeni ispenjati taj isti fini spust. Malo mi je oko zasuzilo u tom momentu, a emocije mi se izmiješale.

Da, stigli smo biciklima do mora. I nakon dva dana nagradili sebe trčanjem hvarskog polumaratona. Baš smo bili zvijeri ako mene pitate. Odsanjali smo i ostvarili i napravili prostor za nova sanjanja. Toscana, spremi se za nas.

Gorana Koporan

U tri riječi - SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže «Hrvatska riječ» svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU «Hrvatska riječ»,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Dužijanica 2018.

